

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Jana Beránková

MAJETKOVÁ PODSTATA

Diplomová práce

Vedoucí práce: prof. JUDr. František Zoulík, CSc.

Katedra: Občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 28. listopadu 2011

„Prohlašuju, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.“ „Práce nebyla použita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne 28. listopadu 2011

.....

Podpis

Děkuji vedoucímu diplomové práce prof. JUDr. Františku Zoulíkovi, CSc.
za součinnost a inspiraci.

Obsah

ÚVOD.....	6
KAPITOLA 1 MAJETKOVÁ PODSTATA V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ.....	7
1.1 INSOLVENČNÍ ŘÍZENÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH – EXKURZ	7
1.2 ZÁKON Č. 328/1991 SB., O KONKURSU A VYROVNÁNÍ	9
1.3 ZÁKON Č. 182/2006 SB., O ÚPADKU A ZPŮSOBECH JEHO ŘEŠENÍ	10
1.4 DOSAVADNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA VS. SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	11
1.5 KONKURSNÍ PODSTATA VS. MAJETKOVÁ PODSTATA	12
KAPITOLA 2 ROZSAH MAJETKOVÉ PODSTATY.....	14
2.1 INSOLVENČNÍ NÁVRH PODANÝ DLUŽNÍKEM.....	15
2.2 INSOLVENČNÍ NÁVRH PODANÝ VĚŘITELEM.....	15
2.3 SPOLUVLASTNICKÝ PODÍL	16
2.4 MAJETEK JINÝCH OSOB NEŽ DLUŽNÍKA.....	16
KAPITOLA 3 OBSAH MAJETKOVÉ PODSTATY.....	18
3.1 POJEM „MAJETEK“	18
3.2 PENĚŽNÍ PROSTŘEDKY, VĚCI MOVITÉ A NEMOVITÉ.....	21
3.3 PODNIK, SOUBOR VĚCÍ A VĚCI HROMADNÉ	21
3.4 VKLADNÍ KNÍŽKY, VKLADNÍ LISTY, AKCIE, SMĚNKY, ŠEKY	22
3.5 OBCHODNÍ PODÍL DLUŽNÍKA	23
3.6 DLUŽNÍKOVY PENĚŽITÉ I NEPENĚŽITÉ POHLEDÁVKY.....	25
3.7 DLUŽNÍKOVA MZDA, PLAT, ODMĚNA, JINÉ PŘÍJMY A HODNOTY.....	27
3.8 JUDIKATURA	28
3.9 MAJETEK NEPATŘÍCÍ DO MAJETKOVÉ PODSTATY.....	30
3.10 ÚČELOVĚ VÁZANÝ MAJETEK	32
3.11 VÝJIMKY Z PŮSOBNOSTI ZÁKONA	33
3.12 SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ	34
KAPITOLA 4 INSOLVENČNÍ SPRÁVCE.....	35
4.1 INSOLVENČNÍ SPRÁVCE	35
4.2 PŘEDBĚŽNÝ SPRÁVCE	37
4.3 ODDĚLENÝ INSOLVENČNÍ SPRÁVCE	38
KAPITOLA 5 ZJIŠŤOVÁNÍ MAJETKOVÉ PODSTATY	40
5.1 SOUČINNOST ORGÁNŮ VEŘEJNÉ SPRÁVY.....	41
5.2 SOUČINNOST DLUŽNÍKA	43
5.3 SEZNAM MAJETKU.....	48
5.4 PŘEDVOLÁNÍ DLUŽNÍKA K VÝSLECHU A PROHLÁŠENÍ O MAJETKU	49
KAPITOLA 6 SOUPIS MAJETKOVÉ PODSTATY	52
6.1 NAKLÁDÁNÍ S MAJETKOVOU PODSTATOU, DISPOZIČNÍ OPRAVNĚNÍ.....	53
6.2 SPRÁVA MAJETKOVÉ PODSTATY	56
6.3 NÁLEŽITOSTI SOUPISU MAJETKOVÉ PODSTATY	57
6.4 DŮVOD SOUPISU A PROHLÁŠENÍ O SPRÁVNOSTI SOUPISU, JEHO ZVEŘEJNĚNÍ.....	57
6.5 OCENĚNÍ POLOŽEK V SOUPISU.....	59
6.6 VYROZUMĚNÍ O SOUPISU.....	62
KAPITOLA 7 VYLOUČENÍ A VYNĚTÍ Z MAJETKOVÉ PODSTATY	64
7.1 PODNĚT INSOLVENČNÍMU SPRÁVCI	64
7.2 PODNĚT VĚŘITELSKÉMU VÝBORU.....	65
7.3 PODNĚT K POKYNU INSOLVENČNÍHO SOUDU	65
7.4 ŽALOBA NA VYLOUČENÍ MAJETKU Z MAJETKOVÉ PODSTATY	66
7.5 ZPENĚŽENÍ MAJETKOVÉ PODSTATY (§ 225 IZ)	68
7.6 NÁVRH NA VYNĚTÍ MAJETKU Z MAJETKOVÉ PODSTATY.....	70

7.7 VYNĚTÍ INSOLVENČNÍM SPRÁVCEM	72
KAPITOLA 8 ZPENĚŽENÍ MAJETKOVÉ PODSTATY	74
8.1 DEFINICE.....	74
8.2 ZPŮSOBY ZPENĚŽENÍ MAJETKOVÉ PODSTATY.....	75
8.3 ÚČINKY ZPENĚŽENÍ MAJETKOVÉ PODSTATY	76
8.4 POVINNOST VYMÁHAT POHLEDÁVKY DLUŽNÍKA	77
8.5 ZÁKAZ NABÝVÁNÍ MAJETKU Z MAJETKOVÉ PODSTATY.....	78
ZÁVĚR	80
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	81
KNIHY	81
ODBORNÉ ČLÁNKY	82
ZÁKONY	82
JUDIKATURA	83
INTERNETOVÉ ZDROJE	83
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE	85
ENGLISH SUMMARY	86
KLÍČOVÁ SLOVA V ČESKÉM A ANGLICKÉ JAZYCE.....	87

Úvod

Předkládám diplomovou práci, která pojednává o majetkové podstatě v insolvenčním řízení. Jde o jeden ze základních právních institutů v insolvenčním řízení, který tvoří základ při řešení úpadku. Přesná definice majetkové podstaty, přesné vymezení soupisu majetkové podstaty, jejího rozsahu ve vztahu k samotnému úpadci, ve vztahu k věřitelům či ve vztahu k jiným osobám, obsažené v insolvenčním zákoně přináší zásadní a kvalitativní změnu oproti předchozí právní úpravě zákona o konkursu a vyrovnání.

Bylo by zbytečné dokazovat, jak významná je problematika majetkové podstaty v insolvenčním řízení. Svědčí o tom řada publikovaných odborných prací, studií a článků a svědčí o tom i samotná soudní praxe v judikatuře Nejvyššího soudu ČR.

V diplomové práci jsem se zaměřila v kapitolách 1 až 8 zejména na definici majetkové podstaty v insolvenčním řízení, její rozsah a obsah, postavení insolvenčního správce, způsob a průběh zjišťování majetkové podstaty za součinnosti orgánů veřejné správy a samotného dlužníka.

Kapitola 1

Majetková podstata v insolvenčním řízení

1.1 Insolvenční řízení v českých zemích – exkurz

Skutečně prvním celistvým řešením úpadku v českých zemích se stal Josefínský konkursní řád z roku 1781. Skládal se z několika uzavřených stádií, které byly pevně dány. Začínalo se řízením přípravným, pokračovalo řízením likvidačním, které sloužilo za podklad řízení prioritnímu a zakončovalo řízením distribučním. Vzhledem k tématu této práce se zaměřím především na fázi první, tj. na řízení přípravné. Aby toto přípravné řízení mohlo být započato, muselo ze strany dlužníka nebo věřitele dojít k podání návrhu na vyhlášení konkursu. Dlužníkův majetkový stav musel být zároveň zhodnocen jako špatný. Už v tomto stádiu byl soudce oprávněn zabavit dlužníkovy pohledávky, soudně deponovat peníze a peněžité hodnoty. Pokud skutečně došlo k podání návrhu oprávněnou osobu a pokud byl dlužníkův majetkový stav špatný, což bylo zákonnou podmínkou, soud vyhlásil konkurs. V této fázi bylo *povinností soudu postarat se o zajištění aktivního majetku a zjistit dlužníková pasiva*. Aktivní majetek zajistil tím způsobem, *že vzal do soudní úschovy hotovosti a cennosti, ostatní movitosti dal pod uzávěru, veškerý majetek inventarizoval a případně dal do správy prozatímnímu správci, zakázal dlužníkovi platit a zastavil všechny exekuce vedené ve prospěch jednotlivých věřitelů*.¹ Pro zajištění pasiv soud ustanovil právníka, tj. zástupce dlužníka. Jeho povinností bylo bránit osobu dlužníka proti nárokům věřitelů. Dalším jeho úkolem bylo vyzvat věřitele k přihlašování pohledávek a zároveň stanovit lhůtu jednoho roku k volbě správce a věřitelského výboru. Správcem mohl být zvolen v podstatě kdokoli, dokonce

---

¹ Sběrka prací na téma NOVÉ INSOLVENČNÍ PRÁVO, KEY Publishing s.r.o., 2006, str. 11

i některý z věřitelů; řád nepodmiňoval jeho zvolení žádnými odbornými znalostmi.

Výzva, aby věřitelé přihlašovali své pohledávky byla zároveň počátkem řízení likvidačního, které mělo podobu řízení sporného. V praxi to znamenalo, že v řízení se vedlo tolik sporů, kolik bylo přihlášeno pohledávek, tj. co přihláška, to žaloba. Následovalo řízení prioritní, v jehož průběhu došlo k určení posloupnosti jednotlivých pohledávek. Rozsudkem bylo rozhodnuto o pořadí, případně o existenci pohledávek (prameny se v této fázi řízení neshodují bez výhrad). Věřitelé byli zároveň rozděleni do pěti tříd, přičemž na začátku třídy byli věřitelé tzv. absolutně privilegovaní a na jejím konci věřitelé neprivilegovaní, bez zástavního práva.

Jakmile usnesení o pořadí nabylo právní moci a jakmile byla realizována veškerá aktiva, vydal soud rozhodnutí o rozdělení peněz, které také hned vyplatil věřitelům, kteří se dostavili ke zvláštnímu roku.² Částky nedostavivších se věřitelů byly vzaty do úschovy.

Konkursní řízení dle Josefínského konkursního řádu bylo v praxi nákladné a pomalé. To si vynutilo v následujícím 19. století přijetí celé řady novějších právních úprav. Byly to úpravy, které však neměly dlouhého trvání. I přes nedokonalosti byl konkursní řád Josefa II. používán až do roku 1868, kdy byl nahrazen novou právní úpravou. Do této nové právní úpravy se promítly vlivy pruské (tj. pruský konkursní řád z roku 1855) a dále i vlivy francouzské.

Silné kritické hlasy na adresu nového konkursního řádu vyvolaly jeho novelizaci císařským nařízením, ale až v roce 1914. V tomto znění byl převzat recepčním zákonem č. 11/1918 Sb. do československého právního řádu a společně s menšími úpravami a

---

² Sbíрка prací na téma NOVÉ INSOLVENČNÍ PRÁVO, KEY Publishing s.r.o., 2006, str. 12

vládními nařízeními z let dvacátých platil až do roku 1931, kdy byl přijat zákon č. 64/1931 Sb., Řády konkursní, vyrovnací a odpůřčí.

1.2 Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání

Zákon číslo 64/1931 Sb., který upravoval konkurs a vyrovnání, byl pokládán za jednu z nejlepších právních úprav Evropy. Roku 1950 byl zrušen občanským soudním řádem z téhož roku.

Totalitní socialistický stát nepotřeboval řešení podnikatelských úpadků. Pokud některý ekonomický subjekt neuspěl, byla jeho případná likvidace řešena administrativně podle předpisů regulujících plánované hospodářství (zejména podle hospodářského zákoníku). Občanský soudní řád z roku 1950 upravil sice exekuční likvidaci (§ 570 až 599), avšak pouze jako zvláštní exekuční prostředek, který mohl být použit jen zcela výjimečně.³

Soukromé vlastnictví nebylo základním právním institutem pro růst tzv. socialistických vztahů ve společnosti, proto bylo překážkou budování socialistických vztahů. V roce 1948 soukromé vlastnictví bylo zcela zrušeno. Bylo nahrazeno tzv. celospolečenským vlastnictvím, tj. vlastnictvím všeho lidu (vlastnictvím státu a socialistických organizací). V důsledku toho došlo k zániku mnohosti konkurenčních hospodářských subjektů. Stát se stal hlavním vlastníkem výrobních prostředků a jejich správu svěřil jednotlivým hospodářským sdružením. Na tuto změnu poměrů zareagoval i právní řád zavedením centrálně řízeného hospodářství.

K obnovení úpadkového (insolvenčního, konkurzního) práva dochází v Československu po čtyřicetileté přestávce v roce 1991, a to zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, přijatým

---

³ Civilní právo procesní, prof. JUDr. Alena Winterová a kolektiv, 5. aktualizované vydání, Linde Praha a.s., 2008, str. 627

v souvislosti s odstraňováním legislativních překážek bránících tržnímu hospodářství.⁴ Český jazyk byl tak díky nové právní úpravě počínaje 1. říjnem 1991 obohacen o řadu nových slov. Lze uvést například pojmy „úpadek“, „konkurz“ nebo „věřitelský výbor“, ale i další. Úpadkové řízení se stalo brzy součástí společenského života a průběh některých medializovaných konkursních řízení zpopularizoval další pojmy používané tímto zákonem v široké veřejnosti.⁵

Jeho podobu ovlivnila nejen doba jeho vzniku, ale i koncepční návaznost na úpravu z roku 1931, která pochopitelně odpovídala své době a pro bezvýhradné použití na přelomu let osmdesátých a devadesátých byla nedostačující. Praxe si vyžádala, aby byly přijímány další a další novelizace, které měly řešit vzniklé problémy. Výsledkem byla naopak stále větší nepřehlednost stávající právní úpravy a nedostatečná přizpůsobivost současnému, resp. tehdejšímu vývoji. V důsledku narůstajících problémů v praxi došlo k radikálnímu rozhodnutí – bude vydán zcela nový zákon o řešení úpadku.

1.3 Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

Dnem 1. 1. 2008 vstoupilo české úpadkové právo do nové etapy. Byl přijat nový zákon, tj. zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále „insolvenční zákon“, resp. „IZ“), upravující novou koncepci řešení úpadku dlužníků. Současně došlo ke zrušení už zastaralého zákona o konkursu a vyrovnání. Záměrem nového insolvenčního zákona bylo účinnější řešení úpadkové situace dlužníků, než jak tomu bývalo v zákoně o konkursu a vyrovnání. Tato nová právní úprava si kladla za cíl účinněji a pružněji reagovat na ekonomický, právní a sociální vývoj.

---

⁴ Úvod do insolvenčního práva, Ilona Schelleová, KEY Publishing s.r.o., 2007, str. 8

⁵ Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu, Jan Hostinský, KEY Publishing s.r.o., 2009

I po nabytí účinnosti insolvenčního zákona však zákon o konkurzu a vyrovnání nepřestává fungovat dál. Stanoví tak samotný insolvenční zákon ve svém § 432: „*Pro konkurzní a vyrovnávací řízení zahájená před účinností tohoto zákona (tj. IZ) se použijí dosavadní právní předpisy*“. Pokud tedy návrh na prohlášení konkurzu na majetek dlužníka (či návrh dlužníka na vyrovnání) došel soudu nejpozději 31. prosince 2007, i nadále je posuzován podle původní právní úpravy, tj. podle zákona o konkurzu a vyrovnání.

1.4 Dosavadní právní úprava vs. současná právní úprava

*Jak vyplývá již ze samotného názvu zákona, neřeší nová právní úprava úpadku tento úpadek pouze konkurzem a vyrovnáním, ale právě použití obecného pojmu insolvence naznačuje, že se jedná o zcela odlišnou koncepci řešení.*⁶ Úpadeková oblast, jak nám tedy napovídá samotný název insolvenčního zákona, je pojata mnohem rozsáhleji. Jedná se o souhrnné uspořádání, nikoliv o další novelizaci.

*Místo řízení konkursního a řízení vyrovnávacího jako dvou samostatných řízení upravených v ZKV, ovládaných různými principy, zavádí úprava obsažená v IZ jednotné insolvenční řízení.*⁷ Základem insolvenčního řízení je především zjištění, zda existuje úpadek. Pokud je o jeho existenci rozhodnuto, přichází na řadu rozhodnutí o tom, jak tento úpadek řešit. Způsoby řešení úpadku insolvenční zákon vyjmenovává ve svém § 4 odst. 1.

Výše zmíněný postup se odráží i ve členění insolvenčního zákona do tří částí. První část se nazývá „Obecná část“ a obsahuje

---

⁶ Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice, JUDr. Tomáš Pohl, Bulletin advokacie 11/2007, str. 19

⁷ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str. 27

především základní pojmy, definici úpadku včetně hrozícího úpadku dlužníka a dále jednotlivé způsoby řešení úpadku, tj. co se týče jejich určení. Část druhá se nazývá „Způsoby řešení úpadku“ a je zaměřena na konkrétní způsoby řešení úpadku dlužníka, tj. konkurs, reorganizaci, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku, které insolvenční zákon stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů. V této části jsou obsaženy podmínky pro povolení těchto způsobů řešení úpadku. Část třetí, „Společná ustanovení“ se věnuje předně insolvenčnímu rejstříku a insolvenčním řízením s mezinárodním prvkem v Evropské unii.

1.5 Konkursní podstata vs. majetková podstata

Stejně jako jeho předchůdce (tj. zákon o konkursu a vyrovnání), tak i insolvenční zákon zavádí řadu nových pojmů. Mezi ně patří například „insolvenční soudní řízení“, „insolvenční soud“, „insolvenční správce“ nebo „insolvenční návrh“. Ve vztahu k tématu této práce je podstatné, že ve srovnání se zákonem o konkursu a vyrovnání používá insolvenční zákon nikoliv termín „konkursní podstata“, ale pracuje už s termínem „majetková podstata“. Jedná se o zcela nový výraz a zároveň i o jinou definici obsahu, nikoliv tedy o pouhou výměnu názvu.

V původní úpravě se pojem konkursní podstata vztahoval pouze ke konkursnímu řízení. Zákon o konkursu a vyrovnání jej ve svém § 6 odst. 1, nazvaném „Konkursní podstata“, charakterizoval takto: *„majetek podléhající konkursu tvoří konkursní podstatu“*. Naproti tomu insolvenční zákon definuje majetkovou podstatu obecně, a to jako *„majetek určený k uspokojení dlužníkůvých věřitelů“*.

Konkursní podstata představuje předmět konkurzu, neboť jí rozumíme úpadcův majetek, z něhož se má dostat v konkurzu

*uspokojení nároků úpadcových věřitelů.*⁸ Zákon o konkursu a vyrovnání nabízel pro dlužníka řešení, který je v úpadku, pouze konkurs. Kdežto insolvenční zákon oproti tomu zakotvuje vedle konkursu i další dva nové způsoby řešení, a to reorganizaci a oddlužení. Zachování původního termínu by bylo v rozporu s nově přijatou koncepcí zákona.

---

⁸ Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář k zákonu, Doc. JUDr. Vilém Steiner, DrSc., 2 aktualizované a přepracované vydání, Linde Praha 1996, str. 62

Kapitola 2

Rozsah majetkové podstaty

Zákon o konkursu a vyrovnání konkursní podstaty podle § 6 odst. 1 vymezoval jako *majetek, který náleží úpadci v den prohlášení konkursu nebo kterého za konkursního řízení nabude.*⁹

Insolvenční zákon rozlišuje rozsah majetkové podstaty podle toho, kdo podal návrh na insolvenční řízení, tedy zda návrh podal dlužník nebo zda návrh podal věřitel. Co je tedy předně rozhodující, je osoba věřitele nebo osoba dlužníka, která podává insolvenční návrh. Toto vymezení však není jediným důležitým kritériem. Rozsah majetkové podstaty je ovlivněn i způsobem řešení úpadku. Například u oddlužení je rozsah majetkové podstaty rozdílný v závislosti na tom, zda oddlužení je řešeno formou zpeněžení majetkové podstaty. Zde v případě se po schválení oddlužení majetek nestává součástí majetkové podstaty (§ 408 odst. 1 IZ) nebo splátkovým kalendářem a zde majetek získaný dlužníkem a uvedený v § 412 odst. 1 písm. b) IZ se stává součástí majetkové podstaty a věřitelé dlužníka z něj potom jsou uspokojeni.

Zásadním rozdílem ve vymezení rozsahu majetkové podstaty oproti předchozímu zákonu o konkursu a vyrovnání je skutečnost, že insolvenční zákon nezahrnul do majetkové podstaty dlužníka majetek třetích osob, které svým majetkem zajišťovaly závazky dlužníka, oproti předchozímu ustanovení § 27 odst. 5 ZKV. Toto lze dovodit z ustanovení § 205 IZ a rovněž i z § 2 písm. g) IZ, které obsahují definici zajištěného věřitele.

---

⁹ Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář k zákonu, Doc. JUDr. Vilém Steiner, DrSc., 2 aktualizované a přepracované vydání, Linde Praha 1996, str. 62

2.1 Insolvenční návrh podaný dlužníkem

Jestliže je insolvenční návrh podán dlužníkem, potom do majetkové podstaty dle zákonné úpravy náleží „majetek, který dlužníkovi patřil ke dni zahájení insolvenčního řízení, jakož i majetek, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení“ (§ 205 odst. 1 IZ). V tomto směru se tedy jedná o obdobnou úpravu jako v zákoně předchozím.

2.2 Insolvenční návrh podaný věřitelem

Pokud však insolvenční návrh podá věřitel, „náleží do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil v době, kdy insolvenční soud nařídil předběžné opatření, kterým zcela nebo zčásti omezil právo dlužníka nakládat s jeho majetkem, majetek, který dlužníkovi patřil v době, kdy insolvenční soud vydal rozhodnutí o úpadku dlužníka a majetek, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení po vydání těchto rozhodnutí“ (§ 205 odst. 2 IZ).

Jak může být patrné z předchozích dvou bodů, rozsah majetkové podstaty se během řízení neustále mění. Nejen že se může průběžně rozšiřovat, ale může se i zužovat. Rozšiřovat se může například v důsledku dlužníkovy pokračující podnikatelské aktivity. Dále může dojít k úspěšnému uplatnění neúčinnosti některých právních úkonů nebo k úspěšnému vymáhání úpadcových pohledávek. Majetková podstata se naopak zúží v případech, kdy jsou některé věci z ní vyňaty, třeba na základě vylučovací žaloby nebo na základě vypořádání společného jmění manželů. Není vyloučeno ani zúžení podstaty v důsledku vyloučení neprodejných věcí nebo nedobytných pohledávek.

2.3 Spoluvlastnický podíl

Zákon počítá i s takovým právním stavem, kdy dlužník je spoluvlastníkem nějakého majetku či jiného práva. Bez ohledu na fakt, zda se jedná o reálný či ideální podíl, i tento dlužníkův podíl patří do majetkové podstaty v rozsahu jeho spoluvlastnického podílu. *Do majetkové podstaty pak náleží rovněž majetek ve společném jmění dlužníka a jeho manžela, který náleží do SJM ke dni dojití návrhu dlužníka věcně příslušnému soudu, případně, při podání návrhu věřitelem dlužníka, pak v době vydání předběžného opatření insolvenčním soudem, jímž byla omezena dispozice s majetkem dlužníka, nebo majetek, který patřil do SJM v době, kdy insolvenční soud vydal rozhodnutí o úpadku dlužníka.*¹⁰

2.4 Majetek jiných osob než dlužníka

Do majetkové podstaty náleží takový majetek, který je majetkem dlužníka. Podle § 205 odst. 4 IZ ale náleží do majetkové podstaty i majetek jiných osob, než jen majetek dlužníka. *Jde o takový majetek, který je na základě vyhodnocení úkonů dlužníka shledán majetkem, u něhož je třeba jej v důsledku takového vyhodnocení zahrnout do majetkové podstaty dlužníka.*¹¹ Tento majetek lze zahrnout do majetkové podstaty jen za předpokladu, že tak stanoví zákon. Jedná se nejvíce o případy, kdy jde o plnění z neplatných a neúčinných právních úkonů dlužníka, neboli o úkony, jimiž *dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Jde tak o právní úkony bez přiměřeného protiplnění upravené v § 240, kterými se dlužník zavázal poskytnout plnění bezúplatně nebo za protiplnění,*

¹⁰ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str. 315

¹¹ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 440

*jehož obvyklá cena je podstatě nižší než je cena plnění, k jehož poskytnutí se dlužník zavázal, nebo jde právní úkony zvýhodňující upravené v § 241, na základě kterých se úkony dlužníka dostane některému věřiteli většího uspokojení, než jaké by mu náleželo v konkursu, nebo pokud jde o dlužníkovi právní úkony úmyslně zkracující upravené v § 242, kde dlužník svým úkonem s třetí osobou úmyslně zkrátil uspokojení věřitele a této třetí osobě byl úmysl dlužníka znám, nebo jí se zřetelem k okolnostem věci být znám musel.*¹²

Z judikatury Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 322/2003 vyplývá, že není vyloučeno, aby majetek konkursní podstaty tvořily jen věci ve vlastnictví třetích osob, které patří do podstaty v důsledku neúčinných právních úkonů dlužníka (úpadce).¹³ Pokud se tedy v praxi stane, že dlužník rozprodá veškerý svůj majetek ve snaze vyhnout se jeho začlenění do majetkové podstaty i následnému konkursu, nic to nemění na situaci, že i tento majetek patří v důsledku neúčinných právních úkonů nadále do majetkové podstaty. To vše bez ohledu na fakt, že bude majetková podstata tvořena pouze jím, pokud dlužník celý svůj majetek skutečně celý rozprodal.

---

¹² Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str. 315-316

¹³

http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/CD39C8F64F3674E2C12575EF0038A87C?openDocument

Kapitola 3

Obsah majetkové podstaty

3.1 Pojem „majetek“

Než přejdeme k detailnějšímu rozboru obsahu majetkové podstaty, je nasnadě ujasnit si, co zákon termínem „majetek“ vůbec rozumí. Definice „obchodního majetku“ se nachází v § 6 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku; obecné vymezení pojmu „majetek“ náš právní řád nenabízí. Obchodní majetek charakterizuje jako určitý soubor věcí, práv a jiných penězi ocenitelných hodnot, tj. můžeme jím rozumět majetek movitý a nemovitý, práva průmyslová, cenné papíry, kapitálové účasti, obchodní podíly v obchodních společnostech, dále dlužníkovy pohledávky nebo spoluvlastnické podíly apod.

Insolvenční zákon se nicméně nemusí výhradně spoléhat na definici obchodního zákoníku. Ve svém § 206 obsahuje demonstrativní výčet všeho, čím může být majetková podstata tvořena, včetně veškerého příslušenství, přírůstků, plodů a užitků. Pokud je to v souladu s daňovými zákony, náleží do majetkové podstaty i daňové přeplatky a nadměrné odpočty daně z přidané hodnoty. Nadto §§ 207 a 208 zakotvují negativní vymezení všeho, co do majetkové podstaty nepatří. Tím se liší od úpravy zákona o konkursu a vyrovnání, který žádné konkrétnější vymezení majetku náležejícího do konkursní podstaty neobsahoval. Z důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu vyplývá, že i když nejde o výčet taxativní, spočívá jeho význam v tom, že čelí chápání majetkové podstaty zúženě jen na některé hodnoty.

Majetkovou podstatu může tvořit v podstatě jakékoliv aktivum za předpokladu, že není insolvenčním zákonem, případně jinou

právní úpravou, vyloučeno. Pokud se v průběhu řízení potvrdí jeho neprodejnost nebo nedobytnost, může být následně vyloučen. Stejně tak může být vyloučen majetek s hodnotou zápornou, například nemovitosti kontaminované škodlivými látkami nebo jinak škodlivě působícími na životní prostředí; po vyjmutí z podstaty zůstávají ve vlastnictví dlužníka. Dále není rozhodující, jakou hodnotu majetek má. Zároveň není podstatné, zda se příslušný majetek nachází na území České republiky, Evropské unie či v jiné zemi, přestože insolvenční zákon žádnou konkrétnější právní úpravu týkající se přeshraničního insolvenčního řízení (mimo Evropskou unii) neobsahuje. *Tento lapsus vystaví české soudy a správce obtížně řešitelným situacím v souvislosti s potenciálními účinky insolvenčních řízení zahájených mimo Evropskou unii na našem území a naopak – v souvislosti s pokusy uplatnit účinky českého insolvenčního řízení mimo území členských států Evropské unie (a v Dánsku).*¹⁴ Otázku dlužníkovy majetku nacházejícího se v cizině částečně zodpovídal zákon o konkursu a vyrovnání. Slovo „částečně“ je podstatné, protože § 69 odst. 1 výslovně uváděl pouze věci movité, nikoliv žádná další aktiva: „*Nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a jež byla uveřejněna ve Sbírce zákonů, vztahuje se konkurs prohlášený soudem i na úpadcovy movité věci, které jsou v cizině*“. Po našem vstupu do Evropské unie k 1. květnu 2004 se však toto ustanovení již nedalo aplikovat, ani na majetek nacházející se mimo EU, natož v ní. *Jak ovšem plyne z povahy státní suverenity, jednou věcí je ambice domácího insolvenčního práva definovat majetkovou podstatu na univerzální bázi a zcela jinou věcí je, zda jiné státy budou tuto ambici ve vztahu k majetku nacházejícímu se na jejich území respektovat.*¹⁵ Jinými slovy, můžeme očekávat takovou ochotu ze strany států jiných, jakou garantuje a poskytuje insolvenční

---

¹⁴ Insolvenční právo, JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D., Aspi, 2008, str. 279

¹⁵ Insolvenční právo, JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D., Aspi, 2008, str. 280

právo naše. Jelikož se snaha našeho státu dodržovat univerzalistické ambice ostatních států v insolvenčním zákoně neprojevila, bude těžké vyžadovat stejný přístup i od nich.

Dle ustanovení § 205 odst. 1 insolvenčního zákona tvoří majetkovou podstatu zejména:

- 1) *peněžní prostředky,*
- 2) *věci movité a nemovité,*
- 3) *podnik,*
- 4) *soubor věcí a věci hromadné,*
- 5) *vkladní knížky, vkladní listy a jiné formy vkladů,*
- 6) *akcie, směnky, šeky nebo jiné cenné papíry anebo jiné listiny, jejichž předložení je nutné k uplatnění práva,*
- 7) *obchodní podíl,*
- 8) *dlužníkovy peněžité i nepeněžité pohledávky, včetně pohledávek podmíněných a pohledávek, které dosud nejsou splatné,*
- 9) *dlužníkova mzda nebo plat, jeho pracovní odměna jako člena družstva a příjmy, které dlužníkovi nahrazují odměnu za práci, zejména důchod, nemocenské, peněžité pomoci v mateřství, stipendia, náhrady ucházejícího výdělků, náhrady poskytované za výkon společenských funkcí, podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci,*
- 10) *další práva a jiné majetkové hodnoty, mají-li penězi ocenitelnou hodnotu.*

3.2 Peněžní prostředky, věci movité a nemovité

Majetková podstata je nejčastěji tvořena peněžními prostředky.¹⁶ Peněžními prostředky rozumíme prostředky v hotovosti i prostředky uložené na bankovních účtech, přičemž není rozhodující, v jaké měně se nacházejí.

Do majetkové podstaty jsou zahrnovány i věci movité, což jsou věci přenosné, věci, které nejsou nemovitostmi. Věci movitými jsou i věci v rozpracované výrobě.

Věcmi nemovitými rozumíme pozemky a stavby evidované i neevidované v katastru nemovitostí, včetně rozestavěných objektů.¹⁷

3.3 Podnik, soubor věcí a věci hromadné

Podnik je definován obchodním zákoníkem v § 5 jako „*soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání, včetně věcí, práv a jiných majetkových hodnot, jež patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo s ohledem na svoji povahu mají sloužit k jeho provozování*“. Hmotnou složkou podniku můžeme chápat veškeré výrobní zařízení nebo materiál určený k výrobě. Osobní složku chápeme zjednodušeně řečeno jako zaměstnance podniku. Nehmotná složka je zase tvořena nehmotnými právy podniku, kupříkladu ochrannými známkami, průmyslovými vzory nebo právy k patentům. *K podniku náležejí věci a práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli, slouží provozování*

---

¹⁶ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 442

¹⁷ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str. 317

*podniku a vzhledem ke své povaze mají provozování podniku sloužit.*¹⁸

Věcmi hromadnými jsou především věci určené druhově, podle počtu, míry anebo hmotnosti. Jak už napovídá definice v obchodním zákoníku, na podnik nahlížíme jako na věc hromadnou.

Věcmi soubornými máme na mysli, vedle souborů movitých či nemovitých věcí specificky určených, také např. sbírky.

3.4 Vkladní knížky, vkladní listy, akcie, směnky, šeky

Majetkovou podstatu mohou dále tvořit vkladní knížky, vkladní listy a jiné formy vkladů. Zákon se na tomto místě dopouští určité duplicity ve vztahu k peněžním prostředkům, *neboť vkladní knížky, vkladní listy a jiné formy vkladu nejsou ničím jiným než formou uložení finančních prostředků do jakési podoby depozitu.*¹⁹

Demonstrativním výčtem insolvenční zákon vyjmenovává cenné papíry, mezi něž řadí akcie, směnky, šeky nebo jiné cenné papíry či listiny. Mezi ty lze předně zařadit zatímní listy dle § 176 obchodního zákoníku, podílové listy dle § 11 zákona o investičních společnostech a investičních fondech, opční listy dle § 217a obchodního zákoníku, skladištní listy dle § 528 obchodního zákoníku, náložné listy dle § 612 a násl. obchodního zákoníku, listinné kupóny dle § 12 zákona o cenných papírech a dále dluhopisy dle zákona o dluhopisech včetně hypotečních zástavních listů nebo státních dluhopisů.

Směnky náležející úpadci, a stejně tak i blankosměnky, tvoří soupis majetkové podstaty jako kterákoliv další pohledávka. Právní

---

¹⁸ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 442

¹⁹ Insolvenční zákon a předpisy související, komentář, Jan Kozák, Petr Budín, Alexandr Dadam, Lukáš Páchl, Aspi, 2008, str. 264-265

úprava směnek i šeků je obsažena v zákoně 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový. Vedle šeků náleží do majetkové podstaty i šeky cestovní dle § 720 obchodního zákoníku, skladištní listy dle § 612 obchodního zákoníku, náložné listy dle § 528 obchodního zákoníku a další listiny, které zákon o cenných papírech za cenné papíry prohlašuje.

3.5 Obchodní podíl dlužníka

Obchodní podíl je aktivem majetkové podstaty a dle úpravy v § 61 odst. 1 obchodního zákoníku „*představuje účast společníka ve společnosti a z ní i plynoucí práva a povinnosti*“. Zákon se zde opět dopouští jisté dvojakosti, jelikož formou obchodního podílu je totiž i držení akcií v akciové společnosti. *Jinak pod pojmem obchodní podíl je nutno chápat ve výše uvedeném smyslu, popsáném v obchodním zákoníku, účast ve společnosti s ručením omezeným, komanditní společnosti a veřejné obchodní společnosti.*²⁰ Pokud je dlužník ve společnosti s ručením omezeným jedním ze společníků a úpadek je řešen formou konkursu, dochází dnem prohlášení konkursu k zániku účasti úpadce ve společnosti a současně dlužníkovi vzniká právo na vyplacení vypořádacího podílu z vlastního kapitálu společnosti. Pokud je však dlužník ve společnosti jediným společníkem, postupuje se podle § 148 odst. 3 obchodního zákoníku, tj. „*prohlášením konkursu se obchodní podíl jediného společníka stává součástí majetkové podstaty a práva společníka je oprávněn vykonávat pouze insolvenční správce s tím, že přijatá plnění náleží do konkursní podstaty*“. O převodu obchodního podílu společnosti jediného společníka zákon říká, že obchodní podíl je „*vždy převoditelný na třetí osoby*“ (§ 115 odst. 2 poslední věta obchodního zákoníku).

---

²⁰ Insolvenční zákon a předpisy související, komentář, Jan Kozák, Petr Budín, Alexandr Dadam, Lukáš Páchl, Aspi, 2008, str. 265

Jestliže české společnosti s ručením omezeným se v podstatě nemusí potýkat s žádnými složitějšími překážkami převoditelnosti, u převodu akciového podílu se musí počítat s komplikovanější úpravou a podmínkami, resp. omezeními. Takovéto omezení může být dáno potřebným souhlasem orgánu společnosti nebo souhlasem ostatních společníků disponujících předkupním právem. Dle obchodního zákoníku (§ 115 odst. 2 věta první a druhá) může společník převést svůj obchodní podíl na jinou osobu, *„připouští-li to společenská smlouva. Společenská smlouva může podmínit převod obchodního podílu na jinou osobu i souhlasem valné hromady“*. Vzniká otázka, zda i v rámci insolvenčního řízení je třeba příslušná omezení respektovat, zda je nezbytné stanovené podmínky splnit. Mohlo by se totiž stát, že i když budou příslušné akcie zahrnuty do majetkové podstaty, přesto nebude možné je zpeněžit. Stejně tak lze hledat odpovědi na dotaz, jak postupovat v případě, kdy orgán akciové společnosti souhlas s převodem akcií a jejich následným zpeněžením v insolvenčním řízení neposkytne. To samé platí i v případě udělení či neudělení souhlasu od společníků disponujících předkupním právem. Po nastudování dostupné literatury, i v souladu se stanovisky JUDr. Tomáše Richtera, LL.M., Ph.D., považuju postup respektující stanovená pravidla a omezení, tj. postup v souladu se zákonem, za jediný relevantní. Omezení převoditelnosti, tak jak je stanovují vnitřní dokumenty, tj. společenská smlouva či stanovy, musí být i v rámci insolvenčního řízení brány v potaz. Pokud by insolvenční správce podle nich nepostupoval, institut právní jistoty by se otřásl ve svých základech, bez ohledu na ustanovení insolvenčního zákona, že správce má povinnost *„vyvinout veškeré úsilí, které lze po něm spravedlivě považovat, aby věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšší míře“* [§ 36 odst. 1 písm. b) IZ]. V souvislosti s citovaným zákonným ustanovením by se totiž zahrnutí podílu navzdory nesouhlasu do podstaty a jeho následné zpeněžení ani nedalo za

spravedlivé považovat ani spravedlivě zdůvodnit. Se situací, kdy správce například potřebný souhlas od příslušného orgánu společnosti nebo společníků nezískal, musí být srozuměn. Uvedené potvrzuje i rozhodnutí Nejvyššího soud ČR sp. zn. 9 Cdo 2811/99 ze dne 4. dubna 2000, podle něhož podmínka přednostní nabídky obchodního podílu ostatním společníkům je objektivní podmínkou oprávnění převést obchodní podíl na třetí osobu, tedy oprávnění, které může založit pouze společenská smlouva. Není-li tato podmínka splněna, nelze obchodní podíl na třetí osobu platně převést.²¹

Závěru, vyplývajícímu z předchozího odstavce odpovídá i fakt, že v případě omezení zákonných, tedy nikoliv omezení daných stanovy nebo společenskou smlouvou, je jejich jakékoliv neakceptování v rámci insolvenčního řízení zcela zapovězeno. Příkladem zákonného omezení může být úprava § 63 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, který připouští převod akcií burzy jen s předchozím souhlasem burzovní komory.

3.6 Dlužníkovy peněžité i nepeněžité pohledávky

U pohledávek peněžitých a nepeněžitých se jedná zejména o dlužníkovy pohledávky za všemi jeho dlužníky, o pohledávky za poskytnutá plnění, směnečné pohledávky, nároky na vypořádací podíly a likvidační zůstatky, nároky na náhradu škod, reklamační nároky, pohledávky z pojistných plnění, úroky a úroky z prodlení, nároky na vydání bezdůvodného obohacení, nároky na dividendy a na upisování akcií, pohledávky ze zádržného vyplývající ze smluv o dílo, nároky na vrácení daně (DPH) a daňový přeplatků, celní

---

²¹ Insolvenční právo, Tomáš Richter, Aspi, 2008, str. 271, poznámka pod čarou č. 537

jistoty dle zákona č. 13/1993 Sb., celního zákona, ve znění pozdějších předpisů, či nároky za ručiteli dlužníkových dlužníků.²²

Z ustanovení § 175 věty první a poslední InsZ vyplývá, že věřitelé přihlašují i nepeněžitě pohledávky – přesněji řečeno, jejich ekvivalent vyjádřený v penězích.²³ Termínem „nepeněžitá pohledávka“ můžeme konkrétně rozumět například provedení prací a výkonů nebo dodání zboží. V takovémto případě ale k uspokojení nedochází prostřednictvím provedení, rozdělení, odebrání apod., ale musí dojít k jejich vyčíslení v penězích. Určitým vodítkem může být ustanovení § 155 odst. 2 občanského zákoníku, které stanoví, že „nepeněžitá pohledávka je zajištěna do výše její obvyklé ceny v době vzniku zástavního práva“. Insolvenční zákon už nicméně přesný okamžik ocenění neupravuje. Logicky vzato lze ohodnocení provést nejpozději v den podání přihlášky.

Majetková podstata zahrnuje i pohledávky, které nejsou dosud splatné, načež tyto se prohlášením konkursu splatnými stávají, nestanoví-li zákon jinak (§ 250 IZ). Zákon má nicméně na mysli pouze nesplatné pohledávky proti dlužníkovi, tj. závazky dlužníka. Jinými slovy, pokud tedy insolvenční zákon neříká něco jiného, nelze si předčasnou splatnost pohledávek věřitelů vůči dlužníkovi vykládat i obráceně. V tomto bodě došlo ve srovnání se zákonem o konkursu a vyrovnání ke změně. ZKV operoval se zákonnou právní domněnkou, že *nesplatné pohledávky úpadce stejně jako i jeho závazky, které mají být uspokojeny z podstaty, se v konkursu považují za splatné.*²⁴ Úprava § 250 insolvenčního zákona má své opodstatnění, jelikož insolvenční věřitelé tak mohou v insolvenčním řízení uplatnit veškeré své nároky nezávazně na datu splatnosti.

---

²² Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str. 318

²³ Insolvenční právo, JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D., Aspi, 2008, str. 236

²⁴ Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář k zákonu, Doc. JUDr. Vilém Steiner, DrSc., 2 aktualizované a přepracované vydání, Linde Praha 1996, str. 104

Zároveň se tak zákon vyvaroval nečekaným problémům, které mohl případným dlužníkům dlužníka způsobit. Na druhou stranu, mimo insolvenční řízení nelze na nesplacené pohledávky bez rozmyslu hledět jako na obecně či snad nezvratně splatné. V okamžiku, kdy dojde ke zrušení konkursu, tento účinek vzniklý v důsledku prohlášení konkursu zaniká. V tomto směru zůstala úprava IZ totožná s úpravou zákona o konkursu a vyrovnání. I on nepřipouštěl předčasnou splatnost pohledávek mimo konkurs, případně po jeho zrušení.

3.7 Dlužníková mzda, plat, odměna, jiné příjmy a hodnoty

Dle ustanovení § 207 odst. 2 insolvenčního zákona lze příjmy úpadce náležející do majetkové podstaty postihnout jen „*ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky*“. Občanský soudní řád ve svém § 279 odst. 2 přednostní pohledávky charakterizuje takto:

- a) *pohledávky výživného,*
- b) *pohledávky náhrady škody způsobené poškozenému ublížením na zdraví,*
- c) *pohledávky náhrady škody způsobené úmyslnými trestnými činy,*
- d) *pohledávky daní a poplatků,*
- e) *pohledávky náhrady přeplatků na dávkách nemocenského pojištění, důchodového pojištění a důchodového zabezpečení,*
- f) *pohledávky pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pohledávky pojistného na veřejné zdravotní pojištění,*

- g) pohledávky náhrady za příspěvek na výživu dítěte a příspěvek na úhradu potřeb dítěte svěřeného do pěstounské péče,*
- h) pohledávky náhrady přeplatků na podpoře v nezaměstnanosti a podpoře při rekvalifikaci,*
- i) pohledávky náhrady přeplatků na dávkách státní sociální podpory,*
- j) pohledávky regresní náhrady podle zákona o nemocenském pojištění,*
- k) pohledávky náhrady mzdy, platu nebo odměny a sníženého platu nebo snížené odměny, poskytované v období prvních 14 kalendářních dnů a od 1. ledna 2011 do 31. prosince 2013 v období prvních 21 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény.*

Na základě ustanovení § 278 OSŘ, podle kterého nesmí být povinnému sražena z měsíční mzdy základní částka, postupuje se následujícím postupem: poté, co dojde k odečtení základní částky, je zbylá částka zaokrouhlena směrem dolů na částku dělitelnou třemi a vyjádřena v celých korunách českých.

3.8 Judikatura

Problematické disponování s majetkem náležejícím do majetkové podstaty (resp. zde konkursní podstaty) po prohlášení konkursu se věnoval v roce 2006 Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 1676/2006.²⁵ Účelem právního institutu konkursu je provedení specifické formy uspořádání majetkových poměrů dlužníka, který je v úpadku a není tak schopen dostát svým

²⁵

http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/1D38871F5992D25AC12575EF0037FC71?openDocument

majetkovým závazkům. Jedním ze základních právních nástrojů provedení konkursu je přechod dispozičního oprávnění k majetku úpadce na řádně jmenovaného správce konkursní podstaty (tj. insolvenčního správce). Disponuje-li úpadce i po prohlášení konkursu se svým majetkem, (...), jsou takové právní úkony vůči konkursním věřitelům (tj. věřitelům) neúčinné, avšak jen tehdy, jestliže poškozují podstatu. (...) Plnění z neúčinných právních úkonů nebo náhrada za ně musí být vydány do podstaty; (...). Prohlášením konkursu ani jeho zrušením existující závazky úpadce bez dalšího nezanikají a nezaniká ani povinnost dlužníka dluh splnit. Dlužník tak může učinit jakýmkoli přípustným způsobem dle své vlastní volby (např. prostřednictvím třetí osoby), nicméně z důvodů výše uvedených není oprávněn po dobu konkursu použít k plnění svých závazků majetek tvořící součást konkursní podstaty (tj. majetkové podstaty). (...) Majetek úpadce, byť třeba dle původního záměru úpadce určený na splnění jeho daňové povinnosti, se stává prohlášením konkursu součástí konkursní (tj. majetkové) podstaty a po dobu trvání konkursu s ním nakládá výhradně správce konkursní podstaty (tj. insolvenční správce). Na tom nic nemění ani skutečnost, že úpadce je povinen přiznat a odvést daň z přidané hodnoty za zdanitelná plnění uskutečněná před prohlášením konkursu. Právní úkon, kterým žalobce (tj. úpadce) nakládal s majetkem tvořícím součást konkursní (tj. majetkové) podstaty, byť za účelem zaplacení jedné z jeho daňových povinností, byl právním úkonem neúčinným vůči věřitelům, neboť poškozoval podstatu a znevýhodňoval ostatní věřitele. Pokud žalovaný (tj. insolvenční správce) vyžádal plnění z takového právního úkonu zpět do podstaty, jednal zcela v souladu se svými povinnostmi správce konkursní podstaty (tj. insolvenčního správce).

3.9 Majetek nepatřící do majetkové podstaty

V ustanovení § 206 insolvenčního zákona bylo příkladmo vylíčeno vše, co spadá pod pojem majetková podstata. Vedle toho ustanovení §§ 207 a 208 IZ vytyčují, které věci úpadce do majetkové podstaty zahrnout nelze. Mezi majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí patří například „*věci, jejichž prodej je podle zvláštních předpisů zakázán, nebo které podle zvláštních předpisů výkonu rozhodnutí nepodléhají*“ (§ 321 OSŘ) a dále o věci osobní povahy sloužící výhradě osobě dlužníka případně jeho rodině, tj. „*které povinný nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění svých pracovních úkolů, jakož i jiných věcí, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly*“ (§ 322 odst. 1 OSŘ). Občanský soudní řád v § 322 odst. 2 písm. a) až d) demonstrativně uvádí, co je možno věcmi osobní povahy rozumět:

- 1) *běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti,*
- 2) *snubní prsten a jiné předměty podobné povahy,*
- 3) *zdravotnické potřeby a jiné věci, které povinný potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě,*
- 4) *hotové peníze do částky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu, tj. do částky 1000 Kč.*

Odlišný postup, oproti občanskému soudnímu řádu, zaujal insolvenční zákon u věcí sloužících k podnikání dlužníka. OSŘ nepřipouští, pokud je povinný podnikatelem, aby se výkon rozhodnutí týkal věcí nutně potřebných k jeho podnikatelské činnosti. Naproti tomu insolvenční zákon tuto výjimku nezná, věci určené pro podnikatelské účely z majetkové podstaty zde výslovně

vyloučeny nejsou. Na druhou stranu, *do majetkové podstaty dlužníka zřejmě nebudou spadat peněžní prostředky, deponované na bankovním účtu, jsou-li určeny k platbám dlužníkovým zaměstnancům v nejbližším výplatním termínu.*²⁶

*Do majetkové podstaty nejsou zahrnuta některá další plnění poskytovaná dlužníkovi, a to pohledávky náhrady, kterou podle pojistné smlouvy vyplácí pojišťovna, má-li být náhrada použita k novému vybudování nebo opravě budovy, a dále peněžité dávky sociální péče, což se zejména týká dávek podle § 73 ScZab (tj. zákona o sociálním zabezpečení) a dávek sociální podpory, které jsou vypláceny jednorázově podle zákona č. 117/1995 Sb. Rovněž tak netvoří majetkovou podstatu tři pětiny autorské odměny a pohledávek z práv výkonných umělců a z práv původců předmětů průmyslového vlastnictví.*²⁷ V neposlední řadě nelze do majetkové podstaty zařadit majetek, který náleží osobám třetím a dlužník je má pouze v detenci. Takovéto situaci může odpovídat uzavřená smlouva o skladování (§ 527 obchodního zákoníku) nebo smlouva o uložení věci (§ 516 téhož zákona), případně se může jednat dle § 540 obchodního zákoníku o provedení oprav, úprav, či zpracování jiné věci. Ani aktiva, k nimž dlužník vystupuje jako nájemce a nikoliv vlastník, nemohou být předmětem majetkové podstaty. Vzniká otázka, jak v insolvenčním řízení řešit nárok dlužníka na zaplacení úhrady za skladování, za uložení věci, za provedenou opravu či úpravu ve vztahu k detenci (držbě) dané věci. Zda úpadek prostřednictvím insolvenčního správce může takovouto věc, kterou má v detenci, zadržet vůči osobě, která je vlastníkem takové věci a může na něm právem zadržovacím požadovat úhrady. Zastávám právní názor, že insolvenční správce může právní institut zadržení věci uplatnit do doby, než dostane od tohoto vlastníka zaplacenou

---

²⁶ Insolvenční právo, JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D., Aspi, 2008, str. 274

²⁷ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 446

úhradu za skladování za uložení věci či za provedenou opravu či úpravu. U zpracování jiné věci bude odpověď složitější. Jestliže by se zpracováním jiné věci vytvořila věc nová, potom zastávám právní názor, že tato nová věc musí být zahrnuta do majetkové podstaty. Zpracováním jiné věci, kde podstata této věci nebyla změněna, taková věc nemůže být zahrnuta do majetkové podstaty, ale správce může požadovat, aby vlastník této věci zaplatil do majetkové věci její zhodnocení.

3.10 Účelově vázaný majetek

Účelově vázaný majetek je majetek, s nímž podle zvláštního právního předpisu nelze naložit jinak než způsobem, pro který byl určen. Tento majetek zásadně nepatří do soupisu majetkové podstaty. *Pokud by takovýto majetek byl přesto sepsán, například z důvodu nevědomosti insolvenčního správce o právním statutu tohoto majetku*²⁸, je tento povinen okamžitě příslušný majetek z podstaty vyjmout, případně nejpozději poté, kdy je o daném majetku rozhodováno v incidenčním sporu, tj. kdy oprávněná osoba požaduje její vyloučení ze soupisu majetku. V krajním případě může soud insolvenčnímu správci závazným pokynem uložit vyjmutí majetku z majetkové podstaty.

Insolvenční zákon v § 208 vyjmenovává majetek, který je zcela vyřazen z majetkové podstaty. Jedná se především o účelové dotace a návratné výpomoci ze státního rozpočtu, z Národního fondu, z rozpočtu územního samosprávného celku nebo státního fondu, finanční rezervy vyjádřené podle zvláštních právních předpisů, majetek České národní banky, který byl na základě zvláštních dohod svěřen do správy jiné osobě, zboží propuštěné celním úřadem k dočasnému použití a majetek státu v rozsahu stanoveném

---

²⁸ Insolvenční zákon a předpisy související, komentář, Jan Kozák, Petr Budín, Alexandr Dadam, Lukáš Páchl, Aspi, 2008, str. 267

zvláštním právním předpisem, tj. zákonem č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

Účelové dotace a jiné peněžní výpomoci poskytované ze státního rozpočtu nemohou být součástí majetkové podstaty; mimo to nesmí dojít k jejich poskytování v průběhu insolvenčního řízení. *Takovéto jednání, např. v procesu reorganizace, by mohlo ve své podstatě skrývat porušení pravidel hospodářské soutěže a zřejmě by se stalo i předmětem zájmu Evropské komise.*²⁹

Co se týče majetku státu, je úprava pro účely insolvenčního řízení zakotvena v zákoně o majetku České republiky. Jeho § 43 odst. 1 říká, že „majetek, se kterým hospodaří příslušné organizační složky, nemůže být předmětem insolvenčního řízení“. Na druhou stranu, pokud státní organizace hospodaří s majetkem státu a ten za její závazky neručí, může se tento majetek stát předmětem insolvenčního řízení a nakládání s ním není vyloučeno.

3.11 Výjimky z působnosti zákona

V předchozích odstavcích byla věnována pozornost majetku, který insolvenční zákon do majetkové podstaty nezahrnuje. Zákon nicméně nevyjmenovává pouze majetek, ale i subjekty, u kterých je použití insolvenčního zákona zcela vyloučeno. Jedná se o subjekty taxativně vyjmenované v § 6 IZ, u nichž se nepřipouští vyhlášení úpadku a stanovení způsobu jeho řešení. Pokud přeci jen je insolvenční návrh podán, soud jej dle § 143 odst. 1 zamítne v důsledku nesplnění „zákonem stanovených předpokladů pro vydání rozhodnutí o úpadku“. Mezi takto zákonem určené subjekty patří stát, územní samosprávný celek, Česká národní banka, Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR, Fond pojištění vkladů, Garanční fond

---

²⁹ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 447

obchodníků s cennými papíry, Zajišťovací fond družstevních záložen, veřejná vysoká škola nebo jiná právnická osoba, pokud stát nebo vyšší územní samosprávný celek před zahájením insolvenčního řízení převzal všechny její dluhy, nebo se za ní zaručil. Jak již bylo zmíněno výše, pokud stát za závazky jiné právnické osoby neručí, její majetek může být zařazen do soupisu majetkové podstaty.

3.12 Společné jmění manželů

„Nelze-li provést vypořádání společného jmění manželů proto, že závazky dlužníka, které z něj mohou být uspokojeny, jsou vyšší než majetek, který náleží do společného jmění manželů, zahrne se celý majetek náležející do společného jmění manželů do majetkové podstaty“ (§ 274 IZ).

Zákon o konkursu a vyrovnání operoval jak s bezpodílovým spoluvlastnictvím manželů, tak následně i se společným jměním manželů. Insolvenční zákon naproti tomu již upravuje pouze institut společného jmění manželů. Je to dáno v závislosti na právní úpravě občanského zákoníku. Ustanovení § 274 dle důvodové zprávy řeší případ, kdy společné jmění manželů je menší, než závazky dlužníka (včetně společných závazků dlužníka a jeho manžela), jež z něho mají být uspokojeny. V takovém případě se vypořádání neprovádí a celé společné jmění manželů se zahrne do majetkové podstaty.³⁰

---

³⁰ Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jaroslav Zelenka a kolektiv, 2. aktualizované vydání, Linde Praha s.r.o., 2008, str. 411

Kapitola 4

Insolvenční správce

4.1 Insolvenční správce

S novým zákonem pro uspořádání majetkových poměrů dlužníků přešel i staronový institut insolvenčního (dříve konkursního) správce.³¹ Jedná se o pojem obecný, kterému odpovídá nová právní úprava. Nahrazuje pojem „konkursní“ či snad „vyrovnací“ správce, který korespondoval s úpravou zákona o konkursu a vyrovnání. Zákon věnuje postavení insolvenčního správce §§ 21 až 45, vyjma toho je úprava zakotvena v zákoně č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

Insolvenční zákon řadí insolvenčního správce, případně další správce mezi procesní subjekty insolvenčního řízení (§ 9 IZ). Tím se odlišuje od úpravy původní, která účastníky konkursu rozuměla pouze věřitele (kteří uplatňují nároky) a dlužníka. Konkursní správce spadal do kategorie osob na řízení zúčastněných, což potvrdil i Nejvyšší soud ČR svým tehdejší rozhodnutím z 30. dubna 1997, sešit 3/98, judikát č. 17/98. V něm deklaroval postavení konkursního správce jako postavení zvláštního procesního subjektu a to jak vůči úpadci, tak i vůči konkursním věřitelům. Za účastníka řízení by byl správce konkursní podstaty považován tehdy, kdyby sám uplatňoval vlastní pohledávky za podstatou, dále kdyby šlo o incidenční spory nebo kdyby se jednalo o řízení, která v době prohlášení konkursu již probíhala. Na druhou stranu, rozhodnutí soudu je i nadále aktuální v otázce, zda správce lze či nelze považovat za zástupce té či oné strany, tj. zástupce konkursních věřitelů či zástupce dlužníka. Platilo tehdy stejně jako dnes,

---

³¹ Insolvenční zákon s komentářem, Mgr. Hana Boulová, Poradce číslo 2010/3, str. 25

že i když na správce přešla veškerá dispoziční oprávnění úpadce, za zástupce dlužníka ho považovat nelze. Totéž platí i u věřitelů, navzdory faktu, že správce jedná v podstatě právě v jejich zájmu, neboť § 36 odst. 1 písm. b) IZ zakotvuje správcovu povinnost vyvinout „veškeré úsilí, které lze po něm (tj. správci) *spravedlivě považovat, aby věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšší míře*“. V neposlední řadě zákon výslovně stanoví, že správce nesmí dát přednost zájmům vlastním nebo zájmům jiných osob před společným zájmem věřitelů [§ 36 odst. 1 písm. c)]. Společným zájmem věřitelů má zákon na mysli „zájem nadřazený jejich jednotlivým zájmům, je-li jeho cílem, aby zvolený způsob řešení úpadku byl pro ně *spravedlivý a výnosnější než ostatní způsoby řešení úpadku; tím není dotčeno zákonem zaručené zvláštní postavení některých věřitelů*“ [§ 2 písm. j) IZ].

Další novinkou ve srovnání se starou právní úpravou je změna v subjektu spravující seznam insolvenčních správců. Správce konkursní podstaty byl zásadně vybírán ze seznamu správců, který vedl soud příslušný v řízení (§ 8 odst. 1 věta první, zákona o konkursu a vyrovnání). Současná právní úprava mluví o ustanovování správců ze seznamu vedeného Ministerstvem spravedlnosti (§ 21 odst. 1 IZ); pouze zde se nachází centrální seznam správců. *Pokud jde o ustavení insolvenčního správce, i nadále to bude usnesením soudu* (to samé platí i pro jeho zproštění z funkce). *Konkrétní osobu však určuje předseda soudu.*³² Oproti předešlému stavu také platí, že do seznamu správců lze zapsat pouze tu fyzickou osobu, která splňuje odbornou způsobilost o insolvenčním právu. Podmínky pro vykonání zkoušky, rozdílové a zvláštní zkoušky insolvenčního správce stanoví zákon o insolvenčním správcích. Zkoušky se konají pod dohledem Ministerstva spravedlnosti. Na druhou stranu i nadále není

---

³² Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice, JUDr. Tomáš Pohl, Bulletin advokacie 11/2007, str. 23

vyloučeno, aby se insolvenčním správcem stala osoba mimo seznam, vše za předpokladu, pokud splňuje obecné a kvalifikační předpoklady pro zápis.

Insolvenčním správcem může být nejen fyzická osoba, ale i veřejná obchodní společnost, zahraniční organizace a hostující správce. V současnosti však první dva jmenované typy v podstatě neexistují. Pojem „hostující insolvenční správce“ vymezuje zákon o insolvenčních správcích v § 2 odst. 3 jako *„státního příslušníka členského státu Evropské unie, členských států Dohody o evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederace, který vykonává funkci insolvenčního správce v jiném členském státě a má v úmyslu dočasně nebo příležitostně vykonávat funkci insolvenčního správce na území České republiky a který je oprávněn vykonávat činnost insolvenčního správce“*. V podstatě to samé platí i o zahraniční společnosti, která *„poskytuje stejné záruky ručení společníků jako veřejná obchodní společnost“* (§ 2 odst. 4 zákona o insolvenčních správcích).

4.2 Předběžný správce

Dříve než dojde k rozhodnutí o úpadku, lze dle nové právní úpravy ustanovit soudem i insolvenčního správce předběžného. Stanoví tak § 27 odst. 1 věta druhá IZ, který zde zároveň vymezuje mezní okamžik pro ustanovení insolvenčního správce. Jinými slovy, *k ustanovení insolvenčního správce může v insolvenčním řízení dojít kdykoliv ve fázi od jeho zahájení do rozhodnutí o úpadku.*³³ Za podmínky, že soud osobu předběžného správce nevymění, tj. nestanoví-li soud insolvenčním správcem osobu jinou, po vydání rozhodnutí o úpadku se předběžný správce stane insolvenčním správcem s plnou působností (§ 27 odst. 2 poslední věta IZ).

---

³³ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str. 60

Na základě § 27 odst. 3 IZ platí ustanovení o insolvenčním správci přiměřeně i pro správce předběžného, tzn. že i předběžný správce je vybírán ze seznamu správců vedeného Ministerstvem spravedlnosti nebo že jeho osobu určuje předseda insolvenčního soudu. Jako správce jej lze určit buď samostatným rozhodnutím, nebo v rámci rozhodnutí o nařízení předběžného opatření. Rozhodnutí o jeho ustanovení se zveřejňuje v insolvenčním rejstříku [§ 421 odst. 1 písm. a)].

Dle § 27 odst. 2 IZ *„předběžný správce vykonává před rozhodnutím o úpadku činnosti stanovené v tomto zákoně a uložené mu insolvenčním soudem a má práva a povinnosti, které mu tento soud vymezí. Tato práva a povinnosti nemůže insolvenční soud vymezit v širším rozsahu, než v jakém náleží insolvenčním správci po rozhodnutí o úpadku“*. Je tedy v jeho pravomoci uskutečňovat takové kroky vedoucí ke zjištění úpadcova majetku a k jeho zajištění, včetně přezkoumávání jeho účetnictví. Je oprávněn dávat dlužníkovi souhlas k nakládání s majetkovou podstatou. Přijímá plnění od dlužníkových věřitelů. Může provádět prohlídku u osob, u kterých se nachází majetek náležející do majetkové podstaty, včetně jeho ocenění. V neposlední řadě dává dlužníkovi pokyny.

4.3 Oddělený insolvenční správce

IZ rozlišuje odvolání insolvenčního správce z funkce z důležitých důvodů, jež nemají původ v porušení jeho povinností (§ 31), a zproštění insolvenčního správce funkce, který neplní řádně své povinnosti nebo který nepostupuje při výkonu své funkce s odbornou péčí anebo který závažně porušil důležitou povinnost, uloženou mu zákonem nebo soudem (§ 32).³⁴

---

³⁴ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str. 66

Mezi nejčastější důležité důvody, za které lze správce odvolat, řadíme ztrátu bezúhonnosti, způsobilosti k právním úkonům, či ztrátu odborné způsobilosti. Správce lze odvolat i za jeho podjatost vůči dlužníkovi. Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí sp. zn. 4 Ko 340/96 dále odůvodňuje zproštění správce funkce trvale nepříznivým zdravotním stavem nebo déletrvajícím pobytem v zahraničí. Proti svému odvolání se správce může odvolat, jeho odvolání však nemá odkladný účinek. Nově ustanovenému správci musí správce odvolaný předat veškeré dokumenty a informace vztahující se k jeho dosavadní činnosti.

Na druhou stranu se může stát, že insolvenční správce se ocitne v poměru k některému z věřitelů či zástupci věřitele (§ 34 IZ). V takovém případě, pokud i nadále není důvod pochybovat o jeho nepodjatosti a řádném výkonu práv a povinnosti, by bylo neúčelné tohoto správce odvolávat a ustanovovat nového. Podepsalo by se to na délce řízení, resp. zcela nepohybně by došlo k prodlení; nový správce by musel informace o stavu řízení nastudovat a k tomu by potřeboval zcela určitě čas. Zákon v takové situaci přichází s jiným řešením – počítá s ustanovením odděleného insolvenčního správce, samozřejmě jen pro ty úkony, z nichž je jeho kolega insolvenční správce vyloučen. Do funkce je ustanoven insolvenčním soudem formou usnesení, jeho osobu určuje předseda insolvenčního soudu (§ 25 IZ). V usnesení jsou přesně vymezeny úkony, které má jakožto oddělený insolvenční správce činit; tyto úkony nejsou neměnné.

Kapitola 5

Zjišťování majetkové podstaty

*Při rozhodování o tom, jak uspokojit věřitele v insolvenčním řízení, je třeba nejdříve zjistit, kolik majetku je k jejich uspokojení k dispozici.³⁵ Správné zjištění majetkové podstaty spadá do kompetencí insolvenčního správce, příp. správce předběžného. Jedná se o jednu z nejpodstatnějších činností správce, která mu je svěřena okamžikem jeho ustanovení do funkce (§ 209 odst. 1 IZ), tj. rozhodnutím insolvenčního soudu o úpadku dlužníka. V zájmu co nejefektivněji vedeného řízení, i v zájmu věřitelů, by měl se zjišťováním započít co nejdříve, nejlépe ihned po zahájení insolvenčního řízení. V opačném případě by mohlo hrozit, že dlužník se s majetkem pokusí naložit v rozporu se zájmy věřitelů, resp. co se týče věřitelského insolvenčního návrhu. I osoba správce předběžného je v rámci své působnosti zplnomocněna k předběžnému zjištění majetku. *Dosavadní praxe totiž ukazuje, že v mnoha případech je poměrně efektivní postup, kdy ke zjišťování majetkové podstaty dochází již před rozhodnutím o úpadku, nejčastěji před prohlášením konkursu³⁶; zjišťování majetkové podstaty předběžným správcem může ovlivnit samotné rozhodnutí soudu o úpadku dlužníka.**

Nad insolvenčním správcem i správcem předběžným vykonává dohlédací pravomoc insolvenční soud. Ten takovéto kroky volí nicméně jen v případě, kdy se objeví v souvislosti s insolvenčním řízením nějaká zvláštnost, která si žádá udělení zvláštních pokynů nad obecný rámec zákona. Zvláštní pokyny soud uděluje na základě vlastního uvážení nebo na žádost správce. Správce je „*povinen řídit*

---

³⁵ Jackson, T. H. *The Logic and Limits of Bankruptcy Law*. Cambridge (MA): Harvard University Press, 1986, reprint Washington, D.C.: Beard Books, 2001, str. 96; český překlad převzat z: *Insolvenční právo*, Tomáš Richter, Aspi, 2008, str. 265

³⁶ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 448

se pokyny insolvenčního soudu“ (§ 209 odst. 1 věta druhá IZ); ty jsou závazné a jejich neuposlechnutí by mohlo mít za následek sankce vůči správci ze strany soudu.

„Dokud insolvenční správce nebo předběžný správce není ustanoven, může insolvenční soud rozhodnout o opatřeních potřebných ke zjištění podstaty a o způsobu jejich provedení“ (§ 209 odst. 2 IZ). Soud k takovému řešení přistupuje tehdy, pokud se oprávněně domnívá, že by mohla být porušena některá ze zásad stanovená v § 5 IZ, tj. kdy by mohlo například dojít k nedovolenému zvýhodnění některého z účastníků nebo jeho nespravedlivému poškození.

5.1 Součinnost orgánů veřejné správy

*Zjišťování podstaty počíná sestavením seznamu aktiv a pasiv, které je povinen provést a správci odevzdat úpadce anebo osoby jednající jeho jménem. Na základě tohoto seznamu a na základě dalších zjištění správce provede soupis podstaty.*³⁷ Pokud by se měl správce v průběhu zjišťování majetkové podstaty spoléhat pouze na seznam majetku sestavený dlužníkem, nemohl by takto svoji funkci vykonávat opravdu efektivně. Proto je přímo ze zákona oprávněn obracet se na orgány veřejné správy a požadovat od nich součinnost, aniž by k tomu potřeboval insolvenční soud jakožto prostředníka. Z výše řečeného lze tudíž dovodit, že správce získává informace o dlužníkově majetku ze dvou pramenů. Prvním pramenem je samotný dlužník – pokud se jedná o fyzickou osobu, nebo statutární orgán dlužníka – pokud se jedná o osobu právnickou. Druhým pramenem jsou orgány státní, resp. veřejné správy.

---

³⁷ Civilní právo procesní, prof. JUDr. Alena Winterová a kolektiv, 5. aktualizované vydání, Linde Praha a.s., 2008, str. 649

Podrobnější výklad započnu u pramene zmiňovaného v pořadí druhém. Dle § 43 odst. 1 insolvenční zákon mezi orgány veřejné správy řadí: „*zejména katastrální úřady, orgány evidující motorová vozidla a jiné správní úřady, jakož i notáři, soudní exekutoři, osoby vedoucí evidenci cenných papírů, finanční instituce, provozovatelé telekomunikačních služeb, provozovatelé poštovních služeb a jiné osoby, které se zabývají přepravou zásilek, vydavatelé tisku a dopravci*“. Jedná se o výčet demonstrativní, tzn. že k součinnosti jsou povinny i další subjekty, které by mohly mít relevantní informace vedoucí ke správnému a úplnému zjištění dlužníkovy majetku. Správce je o informace může požádat buď písemnou cestou nebo za spolupráce insolvenčního soudu dle § 128 občanského soudního řádu, tj. „*každý je povinen bezplatně na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí. Odmítnout soudu sdělit tyto skutečnosti může jen ten, kdo by tak mohl učinit jako svědek podle § 126 odst. 1*“, tj. kdyby jeho výpověď mohla způsobit nebezpečí trestního stíhání jeho osobě nebo osobě jemu blízkým.

Orgány veřejné správy jsou povinny poskytnout insolvenčnímu správci veškeré informace týkající se dlužníkovy majetku na jeho písemnou žádost, a to včetně údajů, „*kteřé jsou nutné pro výkon správy, a to ve stejném rozsahu, v jakém by je poskytly přímo dlužníkovi*“ (§ 43 odst. 2 IZ), navíc bezodkladně a zároveň bezplatně. Stejným rozsahem, v jakém by byly informace poskytnuty přímo dlužníkovi, se má na mysli například výpis z účtu nebo z jiných evidencí majetku. Není ani vyloučeno ze strany součinných orgánů zapůjčení nebo vydání těch dokumentů, které jsou podstatné pro zjištění dlužníkovy majetku. Pokud by se nejednalo o orgán veřejné správy, za jeho součinnost mu přísluší *právo na náhradu s tím spojených hotových výdajů*. Na druhou stranu, právem orgánu veřejné správy je (stejně jako je i právem subjektů dalších) požadovat po správci doložení o jeho ustanovení do funkce, a to

prostřednictvím rozhodnutí insolvenčního soudu (§ 44 odst. 2 IZ). Při neposkytnutí spolupráce insolvenční správce požádá insolvenční soud o zajištění jejich součinnosti. *„Osoby a orgány, které jsou povinny poskytnout insolvenčnímu soudu nebo insolvenčnímu správci součinnost, odpovídají za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobily, v případě, že tuto součinnost neposkytnou řádně a včas“* (§ 44 odst. 3 IZ).

*Správce při uvedených úkonech vystupuje svým jménem na účet dlužníka, kdy dle dosavadní výkladové praxe je mu přičítáno postavení obdobné postavení komisionáře.*³⁸

5.2 Součinnost dlužníka

Všestrannou součinnost při zjišťování majetku náležejícího do majetkové podstaty je povinen správci poskytnout nejenom orgán veřejné správy, ale především samotný dlužník (§ 210 IZ). Ten je zároveň povinen dbát pokynů insolvenčního nebo předběžného správce, to v závislosti na tom, zda už bylo vydáno rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku. *Dlužník je povinen provést veškeré úkony k žádosti insolvenčního správce v tom rozsahu, který je možný v případě, pokud by se dlužník rozhodl provést tento úkon sám bez toho, aby mu byl udělen pokynem.*³⁹ Takovýto pokyn by měl být v písemné podobě, resp. by měl být řádně zdokumentován a zaevidován. Takto se správcem všestranně spolupracovat a zároveň postupovat s péčí řádného hospodáře mají povinnost jak osoby fyzické, tak osoby právnické. V případě, kdy dlužník (nebo i jiná osoba) nespolupracuje nebo nedbá pokynů a správce již vyčerpal všechny možnosti pro zjištění jeho majetku, obrátí se na insolvenční

---

³⁸ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str. 323-324

³⁹ Insolvenční zákon a předpisy související, komentář, Jan Kozák, Petr Budín, Alexandr Dadam, Lukáš Páchl, Aspi, 2008, str. 269

soud a navrhne mu provedení příslušných opatření s cílem nápravy nežádoucího stavu. Takovým opatřením může být například předvolání osoby ke svědeckému výslechu nebo podání výzvy soudu ke splnění povinnosti s uložení lhůty a uložení sankce za nesplnění této povinnosti aj. V krajním případě je správce oprávněn podat návrh na zahájení trestního stíhání pro trestný čin porušení povinností v insolvenčním řízení dle § 225 trestního zákoníku, za něž dlužníkovi hrozí odnětí svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákaz činnosti.

Pokud se jedná o osobu právnickou, součinnost se vztahuje na její statutární orgány a její členy nebo na likvidátora, jde-li o právnickou osobu v likvidaci. *„Jestliže postavení statutárního orgánu má více osob oprávněných jednat samostatně, lze splnění těchto povinností požadovat od kterékoli z nich. Uvedené osoby mají tuto povinnost i v případě, že jejich postavení zaniklo v posledních 3 měsících“* před podáním insolvenčního návrhu (§ 210 odst. 2 IZ).

Zákon připouští možnost vyžadovat splnění součinnosti i na společnících, zaměstnancích nebo členech příslušné právnické osoby, a to v takovém rozsahu, v jakém jsou oprávněni za ni jednat (§ 210 odst. 3 IZ), příkladem lze uvést prokuristu dle § 14 obchodního zákoníku. Součinnost jsou v neposlední řadě zavázáni poskytovat, co se týče osoby fyzické, i její případní zákonní zástupci. V případě, že má fyzická osoba zástupců oprávněných jednat jejím jménem více, může se insolvenční soud obrátit na kteréhokoliv z nich (§ 210 odst. 4 IZ).

*Insolvenčnímu správci se musí dostat součinnosti ze strany těchto osob, zejména pokud jde o přístup do prostor dlužníka, kde se nachází jeho majetek, jenž je možné zahrnout do majetkové podstaty, aby mohl být insolvenčním správcem identifikován.*⁴⁰ Ustanovení

---

⁴⁰ Insolvenční zákon s komentářem, Mgr. Hana Boulová, Poradce číslo 2010/3, str. 102

§ 212 IZ tak zakládá oprávnění insolvenčního správce (jiný správce tímto oprávněním dle zákona nedisponuje) vstupovat na ta místa, tj. do nemovitostí a jiných míst, kde se nachází majetek náležející do majetkové podstaty dlužníka. Nespolupracuje-li dlužník, odmítá-li zajistit přístup k majetku, může insolvenční soud prostřednictvím návrhu insolvenčního správce nařídit prohlídku bytu, sídla, místa podnikání a jiných místností, jakož i skříní a schránek, kde může dlužník svůj majetek mít. To samé platí i v případě, kdy má insolvenční správce důvodné pochybnosti o tom, že dlužník nespolupracuje tak jak by měl, tj. jak stanoví § 212 odst. 1 IZ a jeho podezření potvrzuje i insolvenční soud. Insolvenční správce je z toho důvodu oprávněn si zjednat k majetku dlužníka přístup. Toto rozhodnutí soudu je vyhotovováno výhradně v písemné podobě, nemusí obsahovat odůvodnění a neexistuje proti němu možnost se odvolat, což logicky odpovídá účelu a významu takového rozhodnutí. Takováto úprava neodporuje ustanovení článku 12 Listiny základních práv a svobod, tj. „*obydlí je nedotknutelné, není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí*“ a dále „*domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce*“. Úpravu insolvenčního zákona lze chápat jako výjimku z domovní svobody garantovanou Listinou, to za předpokladu, že insolvenční soud dosáhne rozhodnutí pečlivou a podrobnou cestou přezkoumání.

„Insolvenční soud doručí rozhodnutí insolvenčnímu správci spolu se stejnopisem rozhodnutí, který má být doručen dlužníku. Dlužníku doručí rozhodnutí insolvenční správce při prohlídce místností, kterých se usnesení týká. Nepodaří-li se insolvenčnímu správci doručit rozhodnutí dlužníku při tomto úkonu, vrátí je k doručení insolvenčnímu soudu“ (§ 212 odst. 3 IZ). Díky této právní úpravě je proto možno k prohlídce přikročit i bez předchozího doručení rozhodnutí soudu dlužníkovi, přičemž toto

*doručení může být provedeno až následně.*⁴¹ Důvod, proč je rozhodnutí soudu doručováno k okamžiku prohlídky, je nasnadě. Cílem je zabránit situacím, kdy by dlužník mohl ještě před jejím zahájením účelově manipulovat s majetkem, který spadá do majetkové podstaty. Poslání správce nalézt majetek dlužníka napomáhá i ustanovení zakotvující povinnost každé osoby, v jejímž objektu má dlužník svůj byt, sídlo, místo podnikání či jiné místnosti, strpět úkony insolvenčního správce, případně osoby jím přizvané, především zástupce orgánu obce. Osoba přizvaná by měla být nezávislá a spolehlivá. V případě sporu insolvenčního správce a prohlídkou dotčené osoby, například o náhradu škody způsobené insolvenčním správcem, by měla poskytnout věrohodné svědectví. Není vyloučena ani přítomnost notáře, policejních orgánů nebo orgánů bezpečnostních, tj. orgánů zajišťujících bezpečnost správců. *V případě otvírání uzamčených dveří či skříní a schránek bude nutná asistence osoby odborné způsobilé k jejich otevření.*⁴² O zjištěném a zajištěném majetku správce sepíše protokol, tj. v protokolu musí být uvedeno, jestli byl majetek pouze sepsán, nebo zda došlo k jeho uložení v prostorách k tomu insolvenčním správcem zřízených. Protokol, který podepíše správce, přibraná osoba nebo přibrané osoby, ale nikoliv samotný dlužník (zákon to neukládá), správce předá insolvenčnímu soudu. Za jeho správnost je zodpovědný. U majetku zajištěného by měla být připojena informace, jak s ním bylo dále naloženo. Jeho opis doručí dlužníkovi a věřitelskému výboru, další opis si ponechá. Není vyloučeno, aby se dlužník s daným protokolem seznámil již během prohlídky, resp. po skončení prohlídky.

Z důvodové zprávy k novému insolvenčnímu zákonu lze uvést, že oprávnění přiznaná insolvenčnímu správcovi § 212 IZ odpovídají

---

⁴¹ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 455

⁴² Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 456

ustanovení §§ 325a a 325b občanského soudního řádu, která jsou přiznána soudnímu vykonavateli.

Vedle povinnosti pasivní, tj. povinnosti strpět úkony ze strany insolvenčního správce nebo osoby jím přizvané, zákon rozlišuje ještě jednu povinnost. Šlo by ji a contrario nazvat povinností aktivní a spočívá v součinnosti osob, které mají u sebe majetek dlužníka náležející do majetkové podstaty. Tyto osoby mají povinnost tuto skutečnost neodkladně oznámit správci, tj. jakmile se dozví o vydání rozhodnutí o úpadku a zároveň uvést právní důvod, na jehož základě mají tento majetek u sebe. Může jít například o nájemce včetně leasingových nájemců nebo vypůjčitelé. *Rozhodnutí o úpadku je vždy publikováno v insolvenčním rejstříku a jako takové je veřejné. Proto v případě, že třetí osoba neoznámí držbu takového majetku, se vystavuje nebezpečí, že ponese případné právní důsledky tohoto kroku. V pochybnostech je pak třeba mít za to, že není-li zcela patrné, zda jde o majetek spadající do majetkové podstaty či nikoliv, je třeba to oznámit insolvenčnímu správci nebo předběžnému správci ihned jakmile se dotyčná osoba dozví o vydání rozhodnutí o úpadku a vyhodnocení statutu tohoto majetku bude pak již provedeno v rámci insolvenčního řízení.*⁴³ I ze strany třetích osob platí povinnost umožnit správci prohlídku tohoto majetku a jeho ocenění (§ 213 IZ věta poslední). Učiní tak na základě písemné výzvy, kterou správce odeslal tak, aby následně mohl prokázat její doručení doručenkou. Pokud dotyčné osoby nespolupracují, obrátí se insolvenční správce na insolvenční soud s žádostí o zajištění jejich součinnosti.

---

⁴³ Insolvenční zákon a předpisy související, komentář, Jan Kozák, Petr Budín, Alexandr Dadam, Lukáš Páchl, Aspi, 2008, str. 276

5.3 Seznam majetku

Společně s insolvenčním návrhem je dlužník povinen předložit insolvenčnímu soudu seznam svého majetku (podle ustanovení § 104 IZ), nejpozději však na základě rozhodnutí insolvenčního soudu o jeho úpadku [podle § 136 odst. 2 písm. h)], tj. ve zde stanovené lhůtě (§ 211 odst. 1). Jinými slovy, dlužník má povinnost seznam majetku předložit buď současně s insolvenčním návrhem, který sám podává nebo na základě rozhodnutí insolvenčního soudu a v něm stanovené lhůtě, pokud jde o návrh věřitele. Seznam úpadcova majetku včetně jeho pohledávek s uvedením jeho dlužníků se pro insolvenčního správce nebo správce předběžného stává základem pro zjišťování majetkové podstaty. Jeho nepředložení by mělo za následek odmítnutí návrhu jako neúplného dle § 128 IZ.

V seznamu majetku musí úpadce uvést veškerý svůj majetek, přesně a určitě, každou položku zvlášť. Movité věci člení dle jejich druhu, výrobního čísla, firemní značky apod. U nemovitostí postupuje stejným způsobem, jako když podává návrh na zápis do katastru nemovitostí. U obchodních podílů musí uvést názvy dané společnosti. Nesmí zapomenout na pohledávky, jejich výši, základní fakta a vlastní posudek k jejich dobytnosti. *Pro praktickou orientaci a ještě operativnější dohledání by měl být úpadcův majetek zachycen v členění podle účetních předpisů.*⁴⁴ *V případě, že u majetku uvedeného na seznamu majetku předloženého dlužníkem probíhají soudní spory nebo jiná řízení, pak dlužník tato řízení označí.*⁴⁵ Jak už bylo řečeno v jednom z předešlých odstavců, seznam majetku předložený dlužníkem není jediným z podkladů pro výkon funkce insolvenčního správce. Tím spíš, pokud povinnost seznam vytvořit je dlužníkovi uložena až v rámci rozhodnutí o úpadku.

⁴⁴ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 452

⁴⁵ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str. 326

Správce z toho důvodu provádí šetření vlastní (§ 211 odst. 2 na základě § 209 IZ), obrací se na orgány veřejné správy, věřitelské orgány nebo jiné subjekty a hledá další majetek, který úpadce ve svém seznamu neuvedl nebo opomněl uvést, tj. hledá věci, práva, pohledávky a jiné majetkové hodnoty v seznamu neuvedené.

5.4 Předvolání dlužníka k výsledku a prohlášení o majetku

Z důvodové zprávy vyplývá, že úprava obsažená v §§ 214 až 216 nahrazuje pro účely insolvenčního řízení úpravu obsaženou v § 260a až 260k občanského soudního řádu. „*Insolvenční soud může nanávrh insolvenčního správce nebo věřitelského výboru předvolat dlužníka nebo osoby jednající za dlužníka k výsledku a vyzvat je k prohlášení o majetku.*“ Toto citované ustanovení § 214 insolvenčního zákona je normou opravňující, tzn. že její úpravy bude vhodné použít pouze pokud se ukáže, že seznam dlužníkovy majetku je nedostačující, nebo dlužník dokonce odmítá insolvenčnímu správci poskytnout dobrovolně veškerou potřebnou součinnost při zjišťování majetkové podstaty. V takovém případě insolvenční soud dlužníka nebo jiné osoby za dlužníka jednající předvolá a vyzve je k prohlášení o majetku, to vše na návrh buď insolvenčního správce nebo věřitelského výboru dlužníka. Lze předpokládat, že tak učiní právě insolvenční správce, po předchozí dohodě s věřitelským výborem. U výše řečeného je nutno vycházet z předpokladu, že už došlo k vydání rozhodnutí o úpadku insolvenčním soudem a zároveň už byly vyčerpány všechny možnosti, jak docílit dobrovolného splnění zákonem uložených povinností dotčeným osobám, tj. všech možností před podáním trestního oznámení. Pokud se dlužník nedostaví, a to aniž by se řádně omluvil, lze jej předvést, o čemž musí být v předvolání poučen. Stejně tak musí být poučen o následcích v případě, kdy v prohlášení o majetku uvede nepravdivé či hrubě zkreslené údaje.

Insolvenční soud předvolané opětovně poučí ještě před zahájením výslechu.

Je zapotřebí, aby insolvenční soud postupoval při aplikaci § 214 až 216 IZ bez jakýchkoliv formálních pochybení. Opakovaná důsledná poučení osoby předvolané k prohlášení o majetku mají být významným apelem k tomu, aby předvolaná osoba prohlášení poskytla, a to osobně (zastoupení zákon nepřipouští), pravdivě, úplně, nezkriveně. Pokud tak neučiní, vystavuje se trestněprávním následkům (...) podle § 227 TrZ.⁴⁶

Ustanovení § 215 insolvenčního zákona obligatorně uvádí výčet majetku, které je předvolaný v prohlášení vždy povinen uvést. Dlužník uvádí především svého plátce mzdy a jiné příjmy postižitelné srážkami ze mzdy, své účty, jejich čísla a názvy finančních institucí, své dlužníky, dále osoby, vůči nimž má dlužník jiná majetková práva, své movité věci, spoluvlastnické podíly, vkladní knížky, vkladní listy, akcie, směnky, šeky apod., nemovitosti, svůj podnik nebo jeho části a další práva a jiné majetkové hodnoty, mají-li penězi ocenitelnou hodnotu. „Pro označení osob v prohlášení o majetku platí § 103 odst. 1 IZ obdobně“ (§ 215 odst. 2 IZ), tj. „fyzická osoba musí být označena jménem, příjmením a bydlištěm (sídlem) a v případě, že jde o podnikatele, též identifikačním číslem. Osoba právnická pak musí být označena obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem“. V případě státu, jakožto osoby předmětné, musí být uvedena jeho příslušná organizační složka.

S poukazem na skutečnost, že s ohledem na okolnosti, kdy je soudem k výslechu a k prohlášení o majetku předvolávána osoba, která již fakticky jednala deliktně, neboť nesplnila zákonem jí uložené povinnosti dobrovolně a včas, nelze se důvodně nikterak

---

⁴⁶ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 459

spoléhat na to, že se tato osoba dostaví s veškerou příslušnou dokumentací k jednotlivému majetku a současně, že bude obsah jejího prohlášení o majetku skutečně pravdivým a úplným seznamem majetku náležejícího do majetkové podstaty. Z uvedeného důvodu tak zůstává i nadále těžiště všech úkonů směřujících k zjištění tohoto majetku na insolvenčním správci a jeho šetřeních.⁴⁷

O úkonu dlužníka, tj. o prohlášení o majetku, insolvenční soud sepíše protokol. Přílohu protokolu tvoří seznam majetku, pokud takovýto předvolaná osoba předloží. Zároveň musí být splněna podmínka, že předvolaný o seznamu prohlásí, že obsahuje úplné a pravdivé údaje, popřípadě jej do protokolu na místě a ještě před svým prohlášením doplní (§ 216 odst. 1 IZ). Protokol musí obsahovat poučení dle § 214 odst. 1 IZ, tj. poučení o následcích odmítnutí prohlášení nebo uvedení nepravdivých, neúplných nebo hrubě zkreslených údajů podle § 225 trestního zákoníku. O výsledku k prohlášení o majetku jsou včas informováni prostřednictvím insolvenčního soudu insolvenční správce a věřitelský výbor, kteří jsou oprávněni se výsledku zúčastnit a klást předvolanému otázky. Jak už bylo řečeno v odstavci předchozím, nelze očekávat, že předvolaný bude k prohlášení o majetku přistupovat bez výhrad, aktivně a ochotně, tj. že bude spolupracovat. Je proto velmi důležité, aby výsledek byl prováděn maximálně svědomitě. *Vzhledem k tomu, že protokol může být v budoucnu stěžejním důkazním prostředkem pro posouzení trestněprávní odpovědnosti předvolaného, měl by i obsah přednesů, otázek a odpovědí být zaznamenán autenticky, stejně jako námitky vůči protokolaci.⁴⁸*

---

⁴⁷ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str. 333

⁴⁸ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 461

Kapitola 6

Soupis majetkové podstaty

„*Soupis majetkové podstaty je listinou, do níž se zapisuje majetek náležející do majetkové podstaty*“ (§ 217 IZ). Je výsledkem intenzivní práce insolvenčního nebo předběžného správce, na jejímž počátku stála snaha o zjištění veškerého majetku dlužníka náležejícího do majetkové podstaty, případně majetku třetích osob v rámci ustanovení § 206 IZ. Soupis obsahuje informace o majetku získané od dlužníka, tj. ze seznamu majetku, dále informace z dlužníkovy prohlášení o majetku a z prohlášení osob odlišných od dlužníka. V neposlední řadě obsahuje poznatky z vlastních šetření insolvenčního správce, za spolupráce věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů a na základě případných pokynů insolvenčního soudu dle § 209 IZ. Soupis správce v průběhu insolvenčního řízení soustavně doplňuje o nově zjištěné položky. Samozřejmostí je i případné vynětí majetku ze soupisu. Jeho aktualizované verze musí být správcem datovány, popřípadě očíslovány. Po celou dobu je správce povinen vycházet z insolvenčního zákona a dbát pokynů insolvenčního soudu dle § 11 IZ. Žádná z těchto povinností nezaniká uplynutím doby (§ 217 věta poslední), tj. nejsou nikterak časově omezeny a správce tak může, resp. je povinen soupis průběžně a bez omezení doplňovat a rozšiřovat. To platí *s jedinou výjimkou, kterou je prekluzivní jednoroční lhůta běžící insolvenčnímu správci k podání odpůrčí žaloby podle § 239 odst. 3, kde prekludující lhůta jednoho roku běží ode dne, kdy nastaly účinky rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku.*⁴⁹ Nejen ze zákonného ustanovení, ale i z výše řečeného vyplývá, že soupis musí být učiněn v listinné podobě, nikoliv podobě digitální. Aby byla vyloučena jakákoliv pochybení nebo

---

⁴⁹ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str.336

dezinformace, musí být z označení soupisu zcela jasné, že se jedná právě o soupis majetkové podstaty.

Majetek náležející do majetkové podstaty se zapisuje do soupisu samostatnými položkami formou přehledného členění. Tedy pokud možno způsobem, který umožňuje jeho snadnou identifikaci pro účely dalšího průběhu řízení a vylučuje případné spory o to, zda k sepsání příslušného majetku došlo či nedošlo. Uvedené se nevztahuje na majetek nepatrné hodnoty, tedy v hodnotě do několika set korun českých. Pokud se vyskytnou překážky bránící řádné identifikaci majetku, přikročí k jeho řádnému zápisu až po jejich odpadnutí. Do té doby je ale povinen věc zapsat s důrazem na co největší přesnost, jak jen je v daném případě možné. Podnik a jiné věci hromadné a souborné se zapisují jedinou položkou. Z ní musí nicméně zřetelně vyplývat, co všechno do podniku nebo souboru věcí ke dni zápisu patří, tj. musí být uvedeny všechny nemovitosti, stroje, dopravní prostředky, zaměstnanci, materiál, zboží a jeho zásoby, know-how apod. (§ 218 IZ).

„Jakmile dojde k zápisu do soupisu, lze se zapsanými majetkovými hodnotami nakládat jen způsobem stanoveným tímto zákonem (tj. možnost volné dispozice s majetkem tímto okamžikem zaniká); učinit tak může jen osoba s dispozičními oprávněními“ (§ 217 věta druhá IZ). Podrobněji k problematice nakládání s majetkovou podstatou a problematice osob s dispozičním oprávněním, pokud pomínu podkapitolu 3.8, viz následující podkapitola.

6.1 Nakládání s majetkovou podstatou, dispoziční oprávnění

Nakládáním s majetkovou podstatou insolvenční zákon dle § 228 rozumí především právní úkony týkající se majetku z majetkové podstaty, výkon práv a povinností akcionáře včetně

hlasovacích práv, výkon práv společníka osoby právnické, nebo člena družstva, rozhodování o výrobních, provozních a obchodních záležitostech podniku v majetkové podstatě, výkon práv a povinností zaměstnavatele ohledně zaměstnanců dlužníka, výkon průmyslových práv (tj. práv v oblasti duševního vlastnictví) nebo i práv na obchodní firmu či na doménové jméno, rozhodování o obchodním, výrobním nebo technickém tajemství, plnění daňových, poplatkových a celních povinností, vedení účetnictví, plnění evidenčních povinností apod. Úkony týkající se majetku náležejícího do podstaty je třeba rozumět jeho zcizování nebo zatěžování právními úkony, jakými jsou například uzavírání smluv o dílo, o půjčce nebo výpůjčce, smluv pojistných, nájemních, mandátních nebo smluv o úschově apod. Jak vyplývá z důvodové zprávy, insolvenční zákon se tak ve srovnání se zákonem o konkursu a vyrovnání snaží zamezit možným pochybnostem při výkladu pojmu „nakládání s majetkovou podstatou“. Přesto lze uvedené činnosti zhodnotit, řekněme, jako určitou osnovu, návod, nebo vodítko pro osobu insolvenčního správce. Jeho povinností je nakládat s majetkovou podstatou s péčí řádného hospodáře.

Obecně platí, že dlužník je omezen v nakládání s majetkovou podstatou již od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, tj. okamžikem zveřejnění *„vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku“* (§ 109 odst. 4 IZ).

Pouze subjekt, který má k tomu dispoziční oprávnění, nakládá s majetkovou podstatou. Jeho osoba je stanovena různě *„v závislosti na průběhu řízení* (tj. jeho jednotlivých fázích), *způsobech řešení úpadku a vlastnictví majetku náležejícího do majetkové podstaty“* (§ 229 odst. 1 IZ). Do doby rozhodnutí o úpadku má dispoziční oprávnění zásadně dlužník. To platí i v případě, když je sice o úpadku již rozhodnuto, ale nikoliv o způsobu jeho řešení.

Na druhou stranu, jeho *dispoziční oprávnění jsou omezena přímo zákonem anebo tím, že soud nařídí předběžné opatření nebo ustanovení předběžného správce.*⁵⁰ Od okamžiku prohlášení konkursu přechází dispoziční právo zcela na insolvenčního správce, s výjimkami §§ 225 (žaloba na vyloučení majetku z majetkové podstaty) a 226 (návrh na vynětí majetku z majetkové podstaty) IZ (viz další výklad). Pokud jde o sanační způsoby řešení úpadku, tj. dobu od povolení reorganizace a oddlužení, zůstává osobou s dispozičním oprávněním i nadále dlužník. Výkon jeho oprávnění je nicméně pod neustálým dohledem, jak ostatně vyplývá z ustanovení § 331 IZ.

Ve vztahu k výkladu předcházejícímu, tj. k výkladu na téma soupis majetkové podstaty, lze tedy konstatovat, že soupis v konkursu je náplní práce insolvenčního správce. Pro účely zpeněžení dlužníkovra majetku v řízení konkursním má nezastupitelné postavení. Na jeho základě je totiž správce oprávněn dlužníkův majetek zpeněžit, tj. „*nestanoví-li tento zákon (tj. IZ) jinak, je soupis listinou, která insolvenčního správce v rámci konkursu opravňuje ke zpeněžení zapsaného majetku*“ (§ 280 IZ). V případě reorganizace sestavuje soupis naopak dlužník, jeho *právní účinky* (tj. soupisu) *ale nemají takovou naléhavost jako v konkursu.*⁵¹ Jak už bylo řečeno výše, na jeho činnost dle § 331 dohlíží správce, tj. „*zajišťuje dohled nad zjišťováním a soupisem majetkové podstaty*“. Na druhou stranu, *je jen velmi obtížné dohledat v IZ pravidlo, z něhož by jako zvláštního ustanovení vůči § 217 bylo možno dovodit pravomoc dlužníka provádět soupis majetku.*⁵²

---

⁵⁰ Civilní právo procesní, prof. JUDr. Alena Winterová a kolektiv, 5. aktualizované vydání, Linde Praha a.s., 2008, str. 650

⁵¹ Insolvenční právo, JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D., Aspi, 2008, str. 283

⁵² Insolvenční právo, JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D., Aspi, 2008, str. 282

6.2 Správa majetkové podstaty

Možným pochybnostem při výkladu se zákonodárce nesnažil zabránit pouze u termínu „nakládání s majetkovou podstatou“. Stejnou snahu zabránit nejasnostem vyvinul i ve vztahu k termínu „správa majetkové podstaty“. I zde se demonstrativním výčtem snaží vymezit, jaké činnosti, právní úkony a opatření lze správou podstaty rozumět. Jedná se o činnosti ochraňující majetkovou podstatu před jejím znehodnocením, zmenšováním, poškozováním, nebo-li odcizením, zničením, odstraněním z majetkové podstaty, zašantročením nebo poškozením. Měl by být kladen důraz na správné využívání majetkové podstaty, tj. aby byl majetek využit v souladu se svým určením, aby docházelo k jeho dalšímu rozmnožování, je-li to možné. Správou se rozumí i činnost směřující k vymáhání pohledávek dlužníka, včetně plnění z neplatných a neúčinných právních úkonů [§ 230 odst. 1 písm. a) až d) IZ]. Ke správě majetkové podstaty je oprávněna vždy jen ta osoba s dispozičními právy k ní. Samozřejmě opět platí, že jedná s péčí řádného hospodáře. *„Náklady související se správou majetkové podstaty se hradí z výtěžku zpeněžení“* (§ 296 odst. 1 IZ).

Pokud má insolvenční správce ve správě majetek určený k zajištění pohledávky, jsou mu zajištění věřitelé oprávněni ukládat své pokyny směřující k řádné správě; tyto pokyny ukládají zajištění věřitelé výhradně společně a jsou pro správce závazné. Pokud se správce domnívá, že tyto nesměřují k řádné správě majetku nebo snad pochybuje o jejich správnosti, může se nejprve na takového věřitele obrátit s žádostí o upřesnění, nebo je přímo odmítnout, načež požádá insolvenční soud o jejich přezkoumání v rámci dohlédací činnosti (§ 230 odst. 2 IZ). Pro účely evidence v insolvenčním spisu by měl insolvenční správce požadovat pokyny od zajištěných věřitelů v písemné podobě, včetně odůvodnění.

6.3 Náležitosti soupisu majetkové podstaty

Náležitosti soupisu majetkové podstaty uvádí ve svém § 14 vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení. Touto vyhláškou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona. Mezi náležitosti vyhláškou zakotvené patří označení insolvenčního soudu, včetně spisové značky, pod níž je insolvenční řízení vedeno. Dále označení dlužníka, insolvenčního správce, pořadové číslo položky sepisovaného majetku, údaje sloužící k identifikaci sepisovaného majetku, nejde-li o majetek nepatrné hodnoty. Podnik nebo jiná hromadná věc se zapisují jedinou položkou, ze které však musí být zřejmé, co do podniku nebo souboru věcí náleží v den zápisu. Ocenění sepisovaného majetku nebo informace, že od ocenění bylo upuštěno. Údaje o osobě, která provedla ocenění sepisovaného majetku, údaje o osobě, která k sepisovanému majetku uplatňuje své právo, údaje o osobě, které sepisovaný majetek náleží, nebo údaje o osobě, která tvrdí, že je tu jiný důvod, pro který by položka majetku neměla být zahrnuta do soupisu. Důvod zapsání sepisovaného majetku do soupisu nebo důvod jeho vyloučení ze soupisu. A nakonec den zapsání položky sepisovaného majetku a den jejího vyloučení nebo vynětí.

6.4 Důvod soupisu a prohlášení o správnosti soupisu, jeho zveřejnění

Jak již bylo výše uvedeno, insolvenční zákon ukládá insolvenčnímu správci povinnost majetek spadající do majetkové podstaty označit (nejčastěji formou slovního popisu, není ovšem vyloučena ani forma obrazová, například fotografie), stejně jako povinnost majetek ocenit a uvést den jeho sepsání. Další podstatnou náležitostí je uvedení důvodu, tj. titulu a také dne, proč a kdy byla příslušná položka do soupisu zahrnuta, případně vyloučena. Důvodů k zahrnutí nebo vyjmutí může být samozřejmě více, v takovém

případě se vypíše všechny. Nejčastěji bude jako důvod soupisu uvedena zřejmě účetní evidence dlužníka, v případě nemovitostí evidence katastru nemovitostí. Naopak jako důvod vyloučení sepsaného majetku ze soupisu může být uvedeno např. fyzické nedohledání účetně evidovaného majetku, neprodejná věc, nedobytnost pohledávky.⁵³ Insolvenční zákon uvádí, že „v pochybnostech se má za to, že insolvenční správce příslušnou položku sepsal nebo ji ze soupisu vyloučil v den, kdy tuto skutečnost oznámil insolvenčnímu soudu“ (§ 220 IZ).

Jak už bylo řečeno, okamžikem zápisu do soupisu lze se zapsanými majetkovými hodnotami nakládat jen způsobem stanoveným insolvenčním zákonem. Z toho důvodu musí být předkládán soudu v co nejkratší době a tak, aby z kontextu jeho provedení a předložení soudu bez zbytečného odkladu bylo možno logicky dovodit, že termíny uváděné v soupisu majetkové podstaty insolvenčním správcem odpovídají skutečnosti.⁵⁴

Insolvenční správce může zaslat dlužníkovi písemnou žádost o potvrzení úplnosti a správnosti soupisu majetku v majetkové podstatě. Není to jeho povinností. Pokud však chce dostát povinnosti zakotvené v ustanovení § 36 odst. 1 IZ, tj. „při výkonu funkce postupovat svědomitě a s odbornou péčí“, tento postup by zvolit měl. Tato žádost dle § 221 IZ musí být dlužníkovi doručena do vlastních rukou na doručenkou, měla by zároveň obsahovat dotýčný seznam majetku, aby se s ním dlužník mohl v patřičné lhůtě seznámit. Není vyloučen i jiný způsob předání seznamu. Dlužník se v rámci povinné součinnosti (§ 210 IZ) a na základě pokynů v žádosti dostaví k insolvenčnímu správci a následně písemně potvrdí, že soupis a seznam majetku v něm uvedený je úplný a

---

⁵³ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 468

⁵⁴ Insolvenční zákon a předpisy související, komentář, Jan Kozák, Petr Budín, Alexandr Dadam, Lukáš Páchl, Aspi, 2008, str. 284

správný. Prohlášení dlužníka musí obsahovat jeho podpis a také datum, ke kterému je potvrzená správnost a úplnost majetku relevantní. Není vyloučeno, aby dlužník soupis majetku odmítl podepsat. To platí ale jen tehdy, jestliže současně uvede důvody, pro které soupis nebo jeho část nepovažuje za správný. Musí tak učinit písemně. Může se jednat o případy, kdy dlužník zjistí, že v soupisu je zahrnut majetek, který do něj nepatří.

Jakmile dojde k vyhotovení, případně doplnění soupisu majetkové podstaty, insolvenční soud jej neprodleně zveřejní v insolvenčním rejstříku. Insolvenční rejstřík je ve srovnání s úpravou v zákonu o konkursu a vyrovnání pojmem zcela novým. Původní zákon naproti tomu operoval se „soupisem konkursní podstaty“. Insolvenční zákon insolvenční rejstřík charakterizuje jako „*informační systém veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti*“ (§ 419 odst. 1 IZ). Na rozdíl od soupisu konkursní podstaty se jedná o veřejně přístupnou listinu, a to všem subjektům bez omezení; původní úprava umožňovala vydat osvědčení o tom, zda určitý majetek v soupisu je či není pouze na základě žádosti adresované konkursnímu správci. Nová úprava má *zásadnější význam pro ty osoby, které jsou majiteli věcí zapsaných do soupisu a potřebují disponovat kvalitnějšími informacemi o průběhu insolvenčního řízení z důvodu ochrany svých práv.*⁵⁵

6.5 Ocenění položek v soupisu

„*Součástí soupisu je i ocenění provedené insolvenčním správcem*“ (§ 219 odst. 1 IZ). Ten vychází při oceňování buď z údajů v účetnictví dlužníka nebo z evidence vedené dlužníkem podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů nebo z ocenění

---

⁵⁵ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 469-470

provedeného dlužníkem nebo dále z vlastních šetření, případně z dalších dostupných informací a hodnověrných pramenů. Závěry ocenění jsou podstatné pro další průběh insolvenčního řízení, tj. během řízení se pracuje se získanou orientační, resp. obvyklou hodnotou majetku (§ 219 odst. 5 věta první IZ). Obvyklou hodnotou se rozumí cena, *kteřá by byla dosažena při prodeji stejného nebo obdobného majetku v tuzemsku ke dni ocenění. Pokud je součástí majetkové podstaty například stavba, zjišťuje se její cena nákladovým, výnosovým, porovnávacím způsobem, popř. jeho kombinací.*⁵⁶ Samotným oceněním nevznikají žádné důsledky pro účetnictví dlužníka. Pro účely oceňování se vychází ze zásad zakotvených především v zákoně č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a v zákoně č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Je-li to nezbytné, především u uměleckých děl, ochranných známek nebo nemovitostí, provede insolvenční správce na žádost nebo i bez žádosti věřitelského výboru ocenění znalcem; to jen za předpokladu, že náklady na ocenění nebudou vyšší než přínos pro majetkovou podstatu (§ 219 odst. 3 IZ). V případě žádosti hradí náklady na ocenění věřitelský orgán, u ocenění z iniciativy správce se náklady uhrazují z majetkové podstaty. Platí, že správce by měl o úmyslu zapojit znalce vyrozumět věřitelský orgán a poskytnout jim odůvodnění svého záměru. Pokud stanovisko věřitelského orgánu bude negativní, může se správce obrátit na insolvenční soud a požádat si o pokyny k dalšímu postupu. Práci znalce si může vyžádat též schůze věřitelů, jakožto vrcholný věřitelský orgán, dle § 46 odst. 3 IZ.

U majetku, ke kterému se vztahuje právo zajištěného věřitele (například se jedná o pohledávku zajištěnou zástavním právem nebo zadržovacím právem) insolvenční správce přistoupí k ocenění vždy a to bez výjimky. *V případě, kdy má být z majetkové podstaty*

---

⁵⁶ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 466

zpeněžen dlužníkův podnik jedinou smlouvou dle § 290, nebo pokud má být jedinou smlouvou zpeněžena celá majetková podstata nebo část dlužníkova podniku dle § 292, provede správce znalecké ocenění zpeněžované hodnoty rovněž vždy, přičemž i zde správce musí respektovat zásadu ekonomičnosti řízení, vyplývající z § 219, odst. 3.⁵⁷ Výše zmíněná úprava § 219 se neaplikuje v situacích, kdy je úpadek řešen formou reorganizace a schůze věřitelů si sama, po splnění procesních podmínek, osobu znalce určí (§ 153 odst. 1 IZ), tj. „jestliže insolvenční soud rozhodne, že způsobem řešení úpadku je reorganizace, spojí s tímto rozhodnutím i rozhodnutí o ustanovení znalce za účelem ocenění majetkové podstaty“.

Insolvenční zákon výslovně uvádí možnost od ocenění sepsaného majetku upustit. Nejen to, ustanovení § 223 mluví i o možnosti vyloučit i samotný soupis majetkové podstaty, a to v případech stanovených zákonem a na základě rozhodnutí insolvenčního soudu (v rámci jeho dohlédací činnosti). *Jedná se o zvláštní formu zkráceného postupu pro činnost insolvenčního správce v rámci insolvenčního řízení, která se vymyká z principu dodržování přesně stanovených postupů při provádění soupisu majetkové podstaty. Soud může k takovému řešení přistoupit například z důvodu, kdy by pořízení soupisu nepřinášelo kýžený výsledek, nebo kdyby se jednalo o nepatrný konkurs, „není-li to v rozporu s rozhodnutím schůze věřitelů“ (§ 315 odst. 2). Je tak možno na základě souhlasu insolvenčního soudu v bagatelních věcech provést urychlené vyhotovení soupisu majetku bez jeho ocenění tak, že je umožněn jeho co nejrychlejší prodej, případně není nutno vést proceduru k vyloučení majetku z majetkové podstaty tam, kde je samo provedení soupisu zjevně neefektivní.⁵⁸ Proti*

---

⁵⁷ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str.340

⁵⁸ Insolvenční zákon a předpisy související, komentář, Jan Kozák, Petr Budín, Alexandr Dadam, Lukáš Páchl, Aspi, 2008, str. 287

takovémuto rozhodnutí se nepřipouští odvolání (§ 91 IZ) a doručuje se věřitelům prostřednictvím vyvěšení na úřední desce a zároveň zveřejněním v insolvenčním rejstříku. Vyrozumění o rozhodnutí se doručuje dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru (§ 75 odst. 2 IZ). Jakmile takovéto rozhodnutí nabude právní moci, „*insolvenční správce předloží insolvenčnímu soudu zprávu o stavu majetku náležejícího do majetkové podstaty*“ (§ 223 věta poslední IZ).

6.6 Vyrozumění o soupisu

Součástí soupisu majetkové podstaty dle § 224 IZ mohou být i věci, práva, pohledávky a jiné majetkové hodnoty, které náleží i jiným osobám odlišným od dlužníka. Jsou to takové hodnoty, které byly získány například na základě neplatných či neúčinných právních úkonů (§§ 231 až 243 IZ) nebo jejichž zahrnutí do majetkové podstaty je sporné (třetí osoba k nim uplatňuje například práva, která to vylučují). Takovéto osoby musí být o zahrnutí majetku do soupisu majetkové podstaty insolvenčním správcem písemně informovány. Přestože okamžik doručení je podstatný pro počátek běhu lhůty k podání vylučovací žaloby podle § 225 odst. 2 IZ, zákon výslovně neuvádí způsob vyrozumění. Jelikož není přesně uveden způsob dodání, tj. například do vlastních rukou nebo jiným zvláštním způsobem, není teoreticky vyloučeno ani uvědomění prostřednictvím doručení vyhlášky. Protože ale ne každý občan, a už vůbec se nepředpokládá, že pravidelně, kontroluje insolvenční rejstřík, měl by insolvenční správce považovat za nejvhodnější způsob doručení na doručenkou.

Na žádost třetích osob správce vydává osvědčení, včetně uvedení důvodů sepsání tohoto majetku. Ze soupisu musí být patrné, komu daný majetek patří, nebo kdo k němu uplatňuje své

právo. Zapisuje se sem i ten majetek, u něhož panují pochybnosti, zda do majtkové podstaty patří či nikoliv. Zde je pak ale nutno označit vlastníka nebo osobu, která k majetku uplatňuje své právo.

„Je-li do soupisu zapsána nemovitost, která podle katastru nemovitostí není ve vlastnictví dlužníka, vyrozumí o tom insolvenční správce příslušné katastrální pracoviště. Je-li do soupisu sepsána věc, která podle Rejstříku zástav není ve vlastnictví dlužníka, vyrozumí o tom insolvenční správce Notářskou komoru České republiky. Obdobně to platí o majetku uvedeném v jiných veřejných či neveřejných seznamech, jestliže podle zvláštních právních předpisů osvědčují vlastnictví nebo jiná věcná práva k tomuto majetku“ (§ 224 odst. 2 IZ). Insolvenční zákon v odstavci třetím dále věnuje zvláštní pozornost majetku, který byl dle § 2 zákona č. 20/1987, o státní památkové péči prohlášen Ministerstvem kultury ČR za kulturní památku; dále zákon uvádí sbírky muzejní povahy nebo předměty kulturní hodnoty. V okamžiku zápisu vzniká insolvenčnímu správci povinnost vyrozumět o nastalém stavu Ministerstvo kultury (§ 224 odst. 3 IZ).

Zda bylo oprávněné majetek do soupisu zařadit, rozhodne až následující insolvenční řízení. Osoby namítající neoprávněnost zápisu mohou využít žalobu na vyloučení majetku z majtkové podstaty (§ 225 IZ) nebo návrh na vynětí majetku z majtkové podstaty (§ 226 IZ). Podrobněji viz další kapitola.

Kapitola 7

Vyloučení a vynětí z majetkové podstaty

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. ledna 1997, sp. zn. 2 Odon 86/1997, nepochybně aplikovatelné i dnes, mimo jiné zakotvuje, že „*soupis podstaty tvoří právní podklad pro zpeněžení majetku patřícího do podstaty; zpeněžen může být jen ten majetek, který byl sepsán, a správce je povinen zpeněžit veškerý sepsaný majetek, ledaže by byl ze soupisu zákonem stanoveným způsobem vyloučen*“. Insolvenční řízení se týká především dlužníka a věřitelů, kteří uplatňují své právo vůči dlužníkovi. Insolvenční řízení se však může významně (negativně) dotknout i práv jiných osob. Postačí totiž, aby insolvenční správce zahrnul do soupisu majetkové podstaty dlužníka majetek, který náleží osobě odlišné od dlužníka.⁵⁹ Třetí osoba může postupovat zákonem stanoveným způsobem, tj. podat vylučovací resp. excindační žalobu dle § 225 IZ. Ta ale v dané situaci není jediným eventuálním řešením, byť hlavním a doporučeným.

7.1 Podnět insolvenčnímu správci

Jak už bylo řečeno v předchozím výkladu, jedním z úkolů insolvenčního správce je soupis majetku průběžně aktualizovat, tj. provádět doplnění či vynětí majetku ze soupisu majetkové podstaty. Zákon tyto činnosti pojímá jako činnosti soustavné, prováděné insolvenčním správcem v průběhu celého insolvenčního řízení (§ 217 IZ). *Pokud správce obdrží podnět od osoby, která k sepsanému majetku uplatňuje své – typicky vlastnické – právo, může daný majetek (v případě, že předkládaná tvrzení a doklady k nim jsou pro to dostatečné) ze soupisu majetkové podstaty*

---

⁵⁹ Bulletin Advokacie 6/2011, Právní důsledky soupisu majetku třetích osob do majetkové podstaty dlužníka v insolvenčním řízení a možnosti právní obrany, JUDr. Oldřich Řeháček, Ph.D., str. 33

vyjmout.⁶⁰ Tento postup nicméně musí konzultovat s věřitelským výborem a insolvenčním soudem, tj. vyžádat si jejich souhlas.

7.2 Podnět věřitelskému výboru

Dotčená osoba se může ve jménu ochrany svých práv obrátit také na věřitelský výbor. Právě věřitelský výbor provádí dohled nad činností insolvenčního správce a stejně tak může insolvenčnímu soudu podávat návrhy ohledně průběhu insolvenčního řízení. Pokud věřitelský orgán třetí osobu vyslechne a uzná její podnět, může insolvenčnímu správci doporučit, nikoliv přikázat, aby příslušný majetek ze soupisu vyjmul. Pokud správce dané doporučení nebude brát v potaz a zároveň tak poruší povinnosti jemu uložené § 36 IZ, může se výbor obrátit na insolvenční soud s návrhem na uložení pořádkové pokuty nebo s návrhem na zproštění insolvenčního správce funkce.

7.3 Podnět k pokynu insolvenčního soudu

Osoba dotčená zápisem majetku do soupisu majetkové podstaty se může obrátit s podnětem na insolvenční soud, a to v rámci jeho dohlédací činnosti. Insolvenční soud vydá insolvenčnímu správci pokyn, aby příslušnou majetkovou hodnotu neoprávněně zahrnutou do soupisu vyjmul. *Obdobně by insolvenční soud mohl vůči insolvenčnímu správci postupovat v případě, kdyby do soupisu majetkové podstaty zapsal dlužníkovu plnění z neúčinného právního úkonu (§ 235 a násl. IZ), aniž by podal odpůřčí žalobu (§ 239 IZ),*

---

⁶⁰ Bulletin Advokacie 6/2011, Právní důsledky soupisu majetku třetích osob do majetkové podstaty dlužníka v insolvenčním řízení a možnosti právní obrany, JUDr. Oldřich Řeháček, Ph.D., str. 33

*resp. aniž rozhodnutí, kterým bylo odpůrčí žalobou vyhověno, nabylo právní moci (srov. § 239 odst. 4 IZ).*⁶¹

V případě nerespektování pokynu insolvenčního soudu správcem, se tento vystavuje důsledkům již zmíněným v podkapitole předchozí, tj. pořádkové pokutě nebo zproštění funkce.

7.4 Žaloba na vyloučení majetku z majetkové podstaty

Žalobu na vyloučení majetku z majetkové podstaty řadí insolvenční zákon dle § 159 odst. 1 písm. b) mezi tzv. incidenční spory, tj. jedná se podle zmiňovaného ustanovení o „*spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5 IZ*“. Žaloba se podává u insolvenčního soudu proti osobě insolvenčního správce, a to do 30 dnů ode dne, kdy třetí osobě bylo doručeno vyrozumění o soupisu majetku, k němuž uplatňuje právo. Správce dotyčnou, resp. dotyčné osoby vyrozumí na základě údajů z centrálního registru vozidel, z katastru nemovitostí či z jiného veřejného nebo neveřejného seznamu. Stanovená lhůta je hmotně právní, nikoliv procesní, tzn. že tato lhůta je zachována i tehdy, dojde-li žaloba nejpozději poslední den lhůty přímo věcně a místně příslušnému insolvenčnímu soudu. V opačném případě, tedy pokud není žaloba podána včas, ale i v případě zamítnutí, odmítnutí žaloby nebo zastavení řízení o žalobě soudem, je daný majetek zahrnut do soupisu oprávněně (jedná se o tzv. nevyvratitelnou právní domněnku). Na další protesty třetí osoby už není brán zřetel. Na druhou stranu, *vylučovatel musí mít možnost obrátit se na soud excindační žalobou ihned, jakmile se o zahrnutí své věci do soupisu dozví, a to jakýmkoliv způsobem (např. od dlužníka, z insolvenčního rejstříku, z příslušné evidence), a na vyrozumění od insolvenčního*

---

⁶¹ Bulletin Advokacie 6/2011, Právní důsledky soupisu majetku třetích osob do majetkové podstaty dlužníka v insolvenčním řízení a možnosti právní obrany, JUDr. Oldřich Řeháček, Ph.D., str. 34

*správce nečekat.*⁶² Takovouto předčasnou žalobu nelze odmítnout nebo zamítnout jen proto, že insolvenční správce dosud nepřistoupil k vyrozumění a lhůta k podání tak ještě formálně nezačala běžet. Pokud by naopak správce sdělení o zahrnutí věci třetí osobě úplně ignoroval, vylučovací žalobu je v takovém případě možno podat až do doby zpeněžení tohoto majetku.

Výše uvedené potvrdil i rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 2086/2000 ze dne 30. května 2002, aplikovatelného i v dnešních podmínkách: „*soud může vyhovět žalobě o vyloučení věci ze soupisu konkurzní podstaty pouze za předpokladu, že věc byla do soupisu skutečně pojata, že mu žaloba podaná osobou odlišnou od úpadce došla nejpozději posledního dne lhůty určené této osobě k podání žaloby výzvou soudu, který prohlásil konkurz, že žalovaný je správce konkurzní podstaty (tj. insolvenční správce), že v době rozhodování soudu trvají účinky konkurzu (tj. insolvenčního řízení) a věc je nadále zapsána v soupisu a že osoba, která se vyloučení věci ze soupisu domáhá, prokázala nejen to, že věc neměla být do soupisu zařazena, nýbrž i to, že právo, které vylučovalo zařazení věci do soupisu, svědčí jí*“.⁶³

Pokud insolvenční soud žalobě na vyloučení majetku z majetkové podstaty vyhoví, je úkolem insolvenčního správce příslušný majetek ze soupisu majetkové podstaty vyjmout a současně označit datum a právní důvod jeho vyloučení. Okamžikem vynětí majetku z podstaty se obnovují dispoziční oprávnění jeho vlastníka, insolvenční správce naopak ztrácí právo s majetkem dále nakládat.

---

⁶² Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 474

⁶³

http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/B2DC3899B7D9C721C12575EF0038905F?openDocument

7.5 Zpeněžení majetkové podstaty (§ 225 IZ)

Insolvenční zákon v odstavci čtvrtém § 225 upravuje i problematiku nakládání s majetkovou podstatou během doby, kdy je veden spor o vyloučení majetku. Před zahájením výše zmíněné třicetidenní lhůty, během ní a po dobu řízení o podané žalobě až do jejího pravomocného skončení je zapovězeno, aby insolvenční správce majetek zpeněžoval nebo s ním jinak nakládal. To s výjimkou pokud *„odvrací újmu tomuto majetku bezprostředně hrozící nebo jestliže tak po podání žaloby činí se souhlasem žalobce“*. Pokud insolvenční soud v prvním stupni žalobu zamítl, odmítl nebo řízení o ní zastavil, majetek zpeněžit anebo s ním jinak nakládat je též možné, a to i před pravomocným skončením řízení o žalobě. Výtěžek se nicméně mezi věřitele rozdělí až poté, kdy bude řízení o žalobě vylučovací pravomocně ukončeno. I zde lze dohledat i dnes použitelné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 29 Odo 394/2002, ve kterém se uvádí následující: *„K platnému zpeněžení majetku sepsaného do konkurzní podstaty správcem konkurzní podstaty může například dojít, i když správce konkurzní podstaty nebo konkurzní soud má vědomost o existenci osoby, která k majetku uplatňuje právo vylučující soupis (a bez zřetele k tomu, že dokonce probíhá spor o vyloučení majetku z konkurzní podstaty), je-li příčinou zpeněžení odvrácení hrozící škody na majetku, který je nebo má být předmětem vylučovací žaloby; může jít o rychle se kazící zboží apod. (srov. k tomu i ustanovení § 19 odst. 3 ZKV v dnešním znění).“* (...) *„Osoba, na kterou správce konkurzní podstaty v rámci zpeněžování převedl majetek sepsaný do konkurzní podstaty, se (...) stává vlastníkem takového majetku bez zřetele k tomu, zda později vyšlo najevo, že sepsaný a posléze i zpeněžený majetek (nebo jeho odpovídající část) v době zpeněžení vlastnický náležel osobám jiným. Střet včas nerealizovaného (lhostejno z jakého důvodu) nároku vlastníka (třetí*

osoby) na vyloučení jeho majetku z konkurzní podstaty s nárokem osoby, jež takový majetek nabyl za trvání konkurzu jeho zpeněžením podle ustanovení zákona o konkurzu a vyrovnání, tu musí být řešen ve prospěch nabyvatele majetku.“⁶⁴

„Byla-li zpeněžena věc, která neměla být pojata do soupisu, má její vlastník právo na vydání výtěžku zpeněžení“ a to ze strany insolvenčního správce (zpeněženou věc již požadovat zpět není možné); „jeho právo na náhradu škody tím není dotčeno“ (§ 225 odst. 6 IZ). Nárok na náhradu škody je pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou.

Není vyloučena situace, kdy je výtěžek zpeněžení, tj. včetně neoprávněně zapsaného majetku, již rozdělen mezi věřitele dlužníka. V takovém případě postižené osobě nezbyvá než domáhat se vydání výtěžku zpeněžení na dotyčných věřitelích, kteří se o výtěžek podělili, a to na základě titulu tzv. žaloby z lepšího práva. Uvedeným se zaobírá již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 394/2002, který praví: „... kdyby se uvedený výtěžek zpeněžení v konkurzní podstatě již nenacházel (byl by v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o konkurzu a vyrovnání vyplacen úpadcovým věřitelům) zůstává žalobkyni zachována možnost žaloby z tzv. lepšího práva. Jde tu o žalobu o vydání (vyplacení) výtěžku zpeněžení směřující vůči osobám, mezi které byl tento výtěžek rozdělen, založenou na argumentu, že onen výtěžek byl žalovaným osobám vyplacen neprávem, neboť podle hmotného práva měl žalobce ke zpeněženému majetku „lepší právo“ než úpadce; účinnému uplatnění takového nároku není (se zřetelem k procesní povaze vylučovací žaloby) na překážku ani případný negativní výsledek sporu o vyloučení majetku, jehož následným zpeněžením byl výtěžek získán, z konkurzní podstaty (...). I v tomto případě platí,

64

http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/BC4594CA35B045D3C12575EF0038AAD5?openDocument

*že vlastnické právo nabyvatele zpeněženého majetku již nemůže být žalobou „z lepšího práva“ zpochybněno“.*⁶⁵

7.6 Návrh na vynětí majetku z majetkové podstaty

Nejen osoby odlišné od dlužníka, ale i samotný dlužník může uplatnit námitky, že do majetkové podstaty byla zahrnuta hodnota, která tam dle mínění dlužníka nenáleží. Jedná se o úpravu zcela novou, českým úpadkovým právem dosud neupravenou. Takovéto námitky se musí vztahovat na majetek uvedený v §§ 207 a 208 IZ, tj. jedná se například o věci osobní potřeby dlužníka nebo dávky sociální péče (blíže viz kapitola 3.9). Námitka dlužníka se neřeší formou incidenčního sporu. Naopak je postavena na vyvratitelné právní domněnce dlužníka, že správce postupoval při soupisu majetkové podstaty v rozporu s ustanoveními §§ 207 a 208 IZ. Vynětí *„může uplatnit vůči insolvenčnímu správci bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležitě pečlivosti měl dozvědět, že došlo k zahrnutí takové věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty do soupisu“*. Návrh musí odpovídat, co se týče obecných náležitostí, požadavkům zakotveným v § 42 odst. 4 občanského soudního řádu a § 79 téhož zákona, tj. musí být z návrhu patrné, které věci se týká, označeno insolvenční řízení a insolvenční správce, *„kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno“*. Musí být označena věc, právo, pohledávka nebo jiná majetková hodnota. V neposlední řadě musí návrh obsahovat důvody, pro které příslušný majetek do soupisu nepatří a poskytnout pro své tvrzení důkazy. *Z důvodu vhodnosti je na místě podat takovýto návrh dlužníkem ve třech*

65

http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/BC4594CA35B045D3C12575EF0038AAD5?openDocument

*vyhotoveních, neboť může být posuzován správcem, věřitelským výborem a insolvenčním soudem.*⁶⁶

Neúplný nebo vadný návrh dlužník na základě vyzvání insolvenčního správce v přiměřené lhůtě opraví. Neučiní-li tak, insolvenční soud návrh odmítne, o čemž musí být dlužník insolvenčním správcem upozorněn. „*Nezdaří-li se insolvenčnímu správci odstranit vady a neúplnost dlužníkovra návrhu (tj. dlužník neposkytl insolvenčnímu správci součinnost) nebo má-li za to, že návrh je opožděný, předloží insolvenční správce návrh se zprávou o tom insolvenčnímu soudu. Pokládá-li to insolvenční soud za potřebné, může usnesením výzvu k odstranění vad návrhu zopakovat nebo vydat výzvu novou*“ (§ 226 odst. 3 IZ).

Návrh prostý vad projednává insolvenční soud v rámci své dohlédací činnosti. Zároveň si vyžádá prostřednictvím insolvenčního správce vyjádření věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů. Rozhodnutí soudu se doručuje dlužníkovi, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru; výjimečně je proti němu možné podat odvolání.

Pakliže insolvenční soud návrhu dlužníka na vynětí majetku z majetkové podstaty vyhoví, následují účinky totožné jako u žaloby na vyloučení majetku z podstaty, tj. pokud jí je vyhověno. Insolvenční správce příslušný majetek ze soupisu vyjme a označí datum a právní důvod jeho vyloučení. Okamžikem vynětí majetku z podstaty se obnovují dispoziční oprávnění dlužníka, insolvenční správce naopak ztrácí právo s majetkem dále nakládat.

---

⁶⁶ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str.350

7.7 Vynětí insolvenčním správcem

Pokud se v majetkové podstatě nacházejí věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, které nemohou sloužit k uspokojení věřitelů, je insolvenční správce takovéto z majetkové podstaty oprávněn vyjmout (§ 227 IZ). Učiní tak například na základě neprodejnosti věci nebo nedobytnosti pohledávky, stejně tak zohlední i případné vysoké náklady na údržbu nebo správu dotyčné hodnoty. *Je celkem pochopitelné, že ještě předtím, než správce podá takovýto návrh, měl by učinit zásadní pokus směřující ke zpeněžení tohoto majetku.*⁶⁷ Pokud se však dá očekávat, že prodejní cena bude pro majetkovou podstatu přínosem zanedbatelným, není důvod, myslím, činit ani tento pokus. Příslušnou hodnotu může vyjmout kdykoliv po předchozím (pokud možno písemném) souhlasu věřitelského výboru a posléze insolvenčního soudu.

Proti rozhodnutí soudu není přípustné odvolání, což potvrdil i Nejvyšší soud ČR svým rozhodnutím 29 NSČR 37/2009 – B ze dne 21. 1. 2010, KSHK 42 INS 1063/2008: *„Usnesení, kterým insolvenční soud udělil předchozí souhlas s tím, aby insolvenční správce vyňal z majetkové podstaty věc, která nemůže sloužit k uspokojení věřitelů, je opatřením, které insolvenční soud činí při výkonu dohlédací činnosti, proti němuž není přípustné odvolání.“* *Insolvenční správce by v zájmu právní jistoty měl v případě vynětí majetku z podstaty a jeho prodeje postupovat vždy jen se souhlasem soudu a v jeho mezích. V opačném případě může být majetková podstata např. při prodeji majetku pod cenou poškozena a správce by nesl odpovědnost s tímto jednáním spojenou.*⁶⁸

---

⁶⁷ Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář, J. Kotoučová a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010, str. 479

⁶⁸ Poradce 2011/1 Téma: Insolvenční zákon v praxi, JUDr. Ladislav Jouza, str. 49

Společně s vynětím příslušného majetku insolvenční správce do soupisu vyznačí den a právní důvod vynětí. Účinkem vynětí je obnova dispozičních oprávnění dlužníka, případně jiné osoby. Na druhou stranu, pokud věřitelský výbor ani insolvenční soud souhlas s vynětím nedají, tvoří i nadále součást majetkové podstaty, a to nejpozději do doby jeho zpeněžení nebo případné změny názoru.

Kapitola 8

Zpeněžení majetkové podstaty

V podkapitole 7.5 této práce jsme si přiblížili problematiku zpeněžení majetku dle § 225 IZ. Řešili jsme mimo jiné, zda je možno nakládat (tedy i zpeněžovat) majetek ze soupisu i během sporu o vyloučení majetku z majetkové podstaty. Uváděli jsme, že před zahájením 30denní lhůty k podání žaloby o vyloučení majetku z podstaty, během ní a po dobu řízení o podané žalobě až do jejího pravomocného skončení je zpeněžování a nakládání s majetkem vyloučeno. Uvedené ustanovení ale nicméně nebylo bezvýjimečné. Také jsme probrali situaci, jak se má majitel zachovat, když dojde k neoprávněnému zpeněžení jeho věci. Insolvenční zákon nicméně věnuje zpeněžení majetkové podstaty větší prostor, a to ve své části druhé (způsoby řešení úpadku), hlavě I, dílu pátém, §§ 283 až 295. Cílem této kapitoly bude především osvětlit, co insolvenční zákon zpeněžením majetkové podstaty rozumí a jakým způsobem lze majetkovou podstatu zpeněžit.

8.1 Definice

„Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí převedení veškerého majetku, který do ní náleží, na peníze za účelem uspokojení věřitelů. Za zpeněžení se k tomuto účelu považuje i využití bankovních kont dlužníka a jeho peněžní hotovosti. Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí i úplatné postoupení dlužnickových pohledávek; ujednáními, která tomu brání, není insolvenční správce omezen“ (§ 283 odst. 1 IZ). Toto výkladové ustanovení má přednostně zamezit určitým nejasnostem, zda určitý úkon insolvenčního správce je či není zpeněžení majetkové

podstaty.⁶⁹ Z důvodové zprávy vyplývá, že úprava insolvenčního zákona v některých případech navazuje na úpravu zákona o konkursu a vyrovnání a využívá i zažitou judikaturu soudů. Významnou změnu nicméně zakotvuje v § 283 odst. 2 IZ. Zde zákonodárce striktně zakazuje zpeněžení majetkové podstaty v jiných, než zde stanovených případech. Cílem je zabránit uspěchaným snahám a nekontrolovaným pokusům o zpeněžení majetku podstaty. Ke zpeněžení tak lze přikročit pouze po právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu a zároveň nejdříve po první schůzi věřitelů. Jak už bylo řečeno v podkapitole 7.5 a podloženo judikaturou, výjimka se vztahuje především na věci bezprostředně ohrožené zkázou nebo znehodnocením.

8.2 Způsoby zpeněžení majetkové podstaty

Insolvenční zákon ve svém § 286 odst. 1 přehledně vymezuje způsoby, jak lze zpeněžit majetkovou podstatu. Jednotlivě se jimi nicméně zabývá až v §§ 287 až 289. Pro účely této práce, myslím, není nezbytné věnovat se detailně jednotlivým způsobům zpeněžení.

Insolvenční zákon taxativním uvedením způsobů zpeněžení v podstatě navazuje na zákon o konkursu a vyrovnání. Naopak podstatou změnou oproti původní úpravě je, že o způsobu zpeněžení majetkové podstaty rozhoduje insolvenční správce, a to se souhlasem věřitelského výboru (§ 286 odst. 2 IZ). Co se týče způsobů zpeněžení, na prvním místě zákon rozeznává veřejnou dražbu. Jedná se o nejtransparentnější způsob zpeněžení a zákon jej proto na prvním místě uvádí ne náhodou. I pro osobu insolvenčního správce představuje dražba, pokud to tak mohu říci, nejmenší riziko. Nízký výtěžek z dražby nebo špatnou formu zpeněžení mu v podstatě nelze oprávněně vyčítat.

---

⁶⁹ Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice, JUDr. Tomáš Pohl, Bulletin advokacie 11/2007, str. 30

Pokud veřejná dražba nepřichází v úvahu, nastupuje další způsob zpeněžení, a to prodejem podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí, tj. v soudní exekuci (§ 288). Posledním způsobem, který zákon zakotvuje, je prodej mimo dražbu (tj. z volné ruky dle § 289).

8.3 Účinky zpeněžení majetkové podstaty

Zpeněžením majetkové podstaty zanikají účinky nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce a věcná břemena zatěžující zpeněžovaný majetek, která jsou podle ustanovení insolvenčního zákona v insolvenčním řízení neúčinná (§ 285 odst. 1 IZ). Jinými slovy, aby bylo zabezpečeno účinné a nepřerušované zpeněžování majetkové podstaty, je v tomto stádiu nutné odklidit účinky nařízených výkonů rozhodnutí (exekucí) a práva odpovídající věcným břemenům dle § 248 odst. 3 IZ, tj. *která vznikla za nápadně nevýhodných podmínek poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení. Ostatní věcná břemena i nadále trvají. Smyslem ustanovení je umožnit zpeněžení jinak zatíženého majetku podstaty. Nabyvatel zpeněženého majetku jej nabývá bez jakýchkoliv zátěží vzniklých z výkonu rozhodnutí nebo exekuce proti dlužníkovi anebo z věcných břemen, jež IZ považuje za neúčinná.*⁷⁰ Co se týče majetku zajištěného, i jejich zpeněžením zanikají veškerá zástavní a zadržovací práva, omezení převodu nemovitostí, zajišťovací převod práva nebo postoupení pohledávky k zajištění apod.

V odstavci dvě § 285 se zákon zabývá zpeněženou nemovitostí, tj. bytem či domem, které dlužník využívá k bydlení svému a své rodiny. Dlužník je sice povinen je vyklidit, ale podle odstavce třetího mu za to přísluší „*stejná bytová náhrada jako při výpovědi nájmu bytu dané nájemci pro hrubé porušení povinností*

⁷⁰ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str.446

vyplývající z nájmu bytu“. Pokud dlužník k vyklizení nepřistoupí „dobrovolně, může se nabyvatel domáhat vyklizení žalobou u soudu“ (§ 285 odst. 2 IZ), která nemá povahu incidenčního sporu. Dlužník se tedy obrací na okresní soud, nikoliv na insolvenčního správce. *Pravidelný postup je takový, že se (dlužníkem či jeho rodinou obývaná) nemovitost v konkursu zpeněží a je na novém vlastníkovi nemovitosti, zda v ní dlužníka (a jeho rodinu) ponechá a uzavře s ním nájemní smlouvu, či zda se bude domáhat vyklizení nemovitosti; v případě vyklizení přísluší dlužníkovi pouze přístřeší.*⁷¹

„Insolvenční správce je při zpeněžování podstaty vázán zákonným předkupním právem a právy nájemců“ podle zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů (§ 285 odst. 4 IZ).

8.4 Povinnost vymáhat pohledávky dlužníka

„Insolvenční správce je povinen uplatnit a vymáhat ve prospěch majetkové podstaty dlužníkovy pohledávky. To platí přiměřeně i pro dlužníkovy nepeněžitě pohledávky ocenitelné penězi“ (§ 294 odst. 1 IZ). Zákon tuto povinnost vylučuje jedině v případě, kdy „náklady na uplatnění a vymáhání těchto pohledávek jsou neúměrně vysoké nebo je nelze krýt z majetkové podstaty“ (§ 294 odst. 2 IZ). Insolvenční správce tak činí ve prospěch majetkové podstaty. Ze strany insolvenčního soudu nebo věřitelů k této své činnosti nepotřebuje žádných dalších pokynů. Pohledávky uplatňuje obvykle žalobou v soudním řízení a vymáhá obvykle výkonem rozhodnutí nebo exekucí.

---

⁷¹ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str.446

8.5 Zákaz nabývání majetku z majetkové podstaty

Stejně jako zákon o konkursu a vyrovnání, i insolvenční zákon rozlišuje některé skupiny osob, u nichž je zapovězeno nabývat majetek náležející do majetkové podstaty, a to i kdyby se tak dělo prostřednictvím dražby. Jmenovitě se těmito osobami mají na mysli dlužník, osoby mu blízké a osoby s ním tvořící koncern. Osoby blízkou zákon č. 40/1964 Sb., občanských zákoník, rozumí *„příbuzného v řadě přímé, sourozence a manžela, partnera; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobné se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní“*. Smyslem ustanovení § 295 je zamezit *podvodným úpadkům*.⁷²

V následujících třech letech od skončení konkursu tento majetek na ně nesmí být převeden. Pokud by se tak přeci jen stalo, pohlíží se na tento úkon jako na úkon neplatný (§ 295 odst. 1 IZ). V odstavci druhém zákon působnost ustanovení odstavce prvního rozšiřuje i na osoby další, zde vyjmenované. U těchto osob totiž není vyloučeno, že se mohly v menší i větší míře podílet na úpadku dlužníka. V odůvodněných případech může po vyjádření věřitelského výboru insolvenční soud vyhovět návrhu osoby, jíž se zákaz týká a zákaz prolomit, například u nedobytných pohledávek nebo neprodejných věcí. *Vyloučit nelze ani případy, kdy naopak o určitý majetek má sice zájem více osob, avšak nabídka osoby, jež jej do svého vlastnictví nesmí nabýt, výrazně převyšuje nabídky ostatních zájemců (např. při prodeji „rodinného stříbra“, jež se dědí z generace na generaci, kdy osoby dlužníkovi blízké jsou ochotny za takový majetek z citovaných důvodů nabídnout jakoukoliv*

---

⁷² Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str. 459

*cenu, jež se zcela vymyká tržnímu ocenění a pro jiné osoby je proto neakceptovatelná).*⁷³

---

⁷³ Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, Jolana Maršíková a kolektiv, Leges, 2011, str.459

Závěr

Majetková podstata a její vymezení podle insolvenčního zákona oproti předchozímu zákonu o konkursu a vyrovnání byla zásadním způsobem změněna a vymezena, a to zejména ve vztahu k možnostem soupisu majetku ve vlastnictví třetích osob. Tato změna by měla přinést zjednodušení a zrychlení insolvenčního řízení. Případné nároky věřitelů dlužníka, kteří mají své pohledávky zajištěny majetkem ve vlastnictví třetích osob, se věřitelé mohou domáhat mimo insolvenční řízení. Insolvenční zákon svým obsahem tak zkvalitňuje a zrychluje samotné insolvenční řízení.

Seznam použité literatury a pramenů

Knihy

- *Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*, JOLANA MARŠÍKOVÁ a kolektiv, Leges, 2011
- *Zákon o konkursu a vyrovnání, Komentář k zákonu*, Doc. JUDr. VILÉM STEINER, DrSc., 2 aktualizované a přepracované vydání, Linde Praha 1996
- *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), komentář*, J. KOTOUČOVÁ a kolektiv, nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání, 2010
- *Insolvenční zákon a předpisy související, komentář*, JAN KOZÁK, PETR BUDÍN, ALEXANDR DADAM, LUKÁŠ PACHL, Aspi, 2008
- *Insolvenční právo*, JUDr. TOMÁŠ RICHTER, LL.M., Ph.D., Aspi, 2008
- *Sbírka prací na téma NOVÉ INSOLVENČNÍ PRÁVO*, KEY Publishing s.r.o., 2006
- *Úvod do insolvenčního práva*, ILONA SCHELLEOVÁ, KEY Publishing s.r.o., 2007
- *Civilní právo procesní*, prof. JUDr. ALENA WINTEROVÁ a kolektiv, 5. aktualizované vydání, Linde Praha a.s., 2008
- převzat z: *Insolvenční právo*, JUDr. TOMÁŠ RICHTER, LL.M., Ph.D., Aspi, 2008
- *Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*, JUDr. Ing. JAROSLAV ZELENKA, Ph.D. a kolektiv, 2. aktualizované vydání, Linde Praha s.r.o., 2008

- *Insolvenční zákon s komentářem*, Mgr. HANA BOULOVÁ, Poradce číslo 2010/3
- JACKSON, T. H. *The Logic and Limits of Bankruptcy Law*. Cambridge (MA): Harvard University Press, 1986, reprint Washington, D.C.: Beard Books, 2001, str. 96; český překlad
- *Insolvenční právo*, JUDr. LUDĚK LISSE, Ph.D., Praha Vysoká škola finanční a správní, 1. vydání, 2007
- *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*, JAN HOSTINSKÝ, KEY Publishing s.r.o., 2009

Odborné články

- *Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice*, JUDr. TOMÁŠ POHL, Bulletin advokacie 11/2007
- *Právní důsledky soupisu majetku třetích osob do majetkové podstaty dlužníka v insolvenčním řízení a možnosti právní obrany*, JUDr. OLDŘICH ŘEHÁČEK, Ph.D., Bulletin Advokacie 6/2011
- *Insolvenční zákon v praxi – insolvenční judikatura*, JUDr. LADISLAV JOUZA, Poradce 2011/1

Zákony

- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
- zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

- zákon 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích
- zákon č. 312/2006 Sb., insolvenčních správcích
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Judikatura

- rozhodnutí NS ČR sp. zn. 29 Odo 322/2003 z 12. října 2005
- rozhodnutí NS ČR sp. zn. 9 Cdo 2811/99 z 4. dubna 2000
- rozhodnutí NS ČR sp. zn. 25 Cdo 1676/2006 z 24. října 2006
- rozhodnutí NS ČR sešit 3/98 judikát č. 17/98 z 30. dubna 1997
- rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 Ko 340/96
- rozhodnutí NS ČR sp. zn. 2 Odon 86/1997 z 27. ledna 1997
- rozhodnutí NS ČR sp. zn. 29 Cdo 2086/2000 z 30. května 2002
- rozhodnutí NS ČR sp. zn. 29 Odo 394/2002 ze dne 29. července 2004
- rozhodnutí NS ČR 29 NSČR 37/2009 – B ze dne 21. ledna 2010, KSHK 42 INS 1063/2008

Internetové zdroje

http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/CD39C8F64F3674E2C12575EF0038A87C?openDocument

http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/1D38871F5992D25AC12575EF0037FC71?openDocument

http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/B2DC3899B7D9C721C12575EF0038905F?openDocument

[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/
WebSearch/BC4594CA35B045D3C12575EF0038AAD5?openDocume
nt](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/BC4594CA35B045D3C12575EF0038AAD5?openDocument)

Název diplomové práce v anglickém jazyce

Assets

English Summary

Assets in the insolvency proceedings is the subject of the submitted thesis. Assets is one of the fundamental legal institutions in insolvency proceeding, which forms the basis of the solution of the bankruptcy. Thanks to the precise definition of assets, accurately defined inventory of assets, and its breakdown (in relation to the debtor, creditors, and other persons), there is a fundamental and qualitative change as opposed to the legislation of the law on bankruptcy and settlement. This significant change occurred on the day of January the first 2008, when the Czech law of insolvency entered a new phase. The new insolvency act was passed, and at the same time the law on bankruptcy and settlement was invalidated. The new legislation does not solve bankruptcy only of the bankruptcy and composition, it uses the general concept of defaults that suggests this is a completely different solution concept. The insolvency area is understood much more comprehensively. The bankruptcy act use not the term "bankruptcy", but the assets. It's completely new term and new definition of contents, not just the change of the name.

In the original treatment the term bankruptcy applies only to the bankruptcy proceedings. On the contrary, the bankruptcy act defines assets in general, as an asset used for the satisfaction of the debtor's creditors. The law of bankruptcy and settlement offered the only solution for debtors, which is bankruptcy. Insolvency act offers, on the contrary, another two new ways to solve the bankruptcy - reorganization and debt relief.

This thesis work focuses on the definition of assets in the insolvency proceedings, its scope and content, the position of the insolvency administrator, the method and the progress of the survey of the estate.

Klíčová slova v českém a anglické jazyce

majetková podstata, insolvenční zákon, insolvenční správce

assets, bankruptcy act, insolvency administrator